

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

VÝZNAM ÚČASTI VEŘEJNOSTI PŘI OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

METODIKA PRO UČITELE STŘEDNÍCH ŠKOL

Vendula Zahumenská

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

**Význam účasti veřejnosti
při ochraně životního prostředí**

**muni
PRESS**

VÝZNAM ÚČASTI VEŘEJNOSTI PŘI OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Vendula Zahumenská

Masarykova univerzita
Brno 2014

Publikace vznikla jako výstup projektu
Dlouhodobé partnerství výzkumu, praxe a výuky práva
(CZ.1.07/2.4.00/17.0044)
financovaného v rámci Operačního programu
Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

<http://partnerstvi.law.muni.cz>

Recenzoval: Jaroslav Benák

© 2014 Vendula Zahumenská

© 2014 Ilustrace: Klára Prokopová a Michal Vágner

© 2014 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-210-6948-0

Obsah

1. Úvod	8
2. Účast veřejnosti při ochraně životního prostředí	9
2.1 List pro učitele	9
2.1.1 Cíl.....	9
2.1.2 Pomůcky	9
2.1.3 Teoretická část	9
2.1.4 Praktická část – jak vést lekci.....	10
2.2 List pro studenty.....	12
2.2.1 Teoretická část	12
2.2.2 Praktická část – domácí úkol	13
3. Právo na informace	14
3.1 List pro učitele	14
3.1.1 Cíl.....	14
3.1.2 Pomůcky	14
3.1.3 Teoretická část	14
3.1.4 Praktická část – jak vést lekci.....	15
3.2 List pro studenty.....	17
3.2.1 Teoretická část	17
3.2.2 Praktická část – domácí úkol	18
4. Petice, shromáždění, sdružování	19
4.1 List pro učitele	19
4.1.1 Cíl.....	19
4.1.2 Pomůcky	19
4.1.3 Teoretická část	19
4.1.4 Praktická část – jak vést lekci.....	22
4.2 List pro studenty.....	22
4.2.1 Teoretická část	22
4.2.2 Praktická část – domácí úkol	24
5. Referendum	25
5.1 List pro učitele	25
5.1.1 Cíl.....	25
5.1.2 Pomůcky	25
5.1.3 Teoretická část	25
5.1.4 Praktická část – jak vést lekci.....	26

5.2	List pro studenty.....	27
5.2.1	Teoretická část	27
5.2.2	Praktická část – domácí úkol	28
6.	Územní samospráva–obce	29
6.1	List pro učitele	29
6.1.1	Cíl.....	29
6.1.2	Pomůcky	29
6.1.3	Teoretická část	29
6.1.4	Praktická část – jak vést lekci.....	32
6.2	List pro studenty.....	32
6.2.1	Teoretická část	32
6.2.2	Praktická část – domácí úkol	33
7.	Soudnictví	34
7.1	List pro učitele	34
7.1.1	Cíl.....	34
7.1.2	Pomůcky	34
7.1.3	Teoretická část	34
7.1.4	Praktická část – jak vést lekci.....	36
7.2	List pro studenty.....	36
7.2.1	Teoretická část	36
7.2.2	Praktická část – domácí úkol	37
8.	Použité prameny	38
9.	Přílohy	39
9.1	Příloha č. 1: Žádosti o informace	39
9.1.1	Žádost o informace o životním prostředí	39
9.1.2	Obecná žádost o informace.....	40
9.2	Příloha č. 2: Petice	41
9.3	Příloha č. 3: Místní referendum.....	43
9.4	Příloha č. 4: Podnět zastupitelům	46

Motto:

„Lidské zájmy a zájmy přírody nestojí proti sobě. Zájmy přírody jsou lidskými zájmy, protože naše přežití závisí na zdravé přírodě. Střet nastává mezi krátkodobým a dlouhodobým lidským zájmem – vykácat pozemek a prodat dřevo proti zachování zelených ploch jako plíc země. Stavba autostrády přes chráněné území není otázkou lidského zájmu o autostrádu proti zájmu přírody o zachování biotopu pro nějaká zvířátka. Je to otázka dlouhodobého zájmu člověka zachovat prostředí, ve kterém se dá žít, proti krátkodobého zájmu dojet co nejrychleji do Drážďan a prodávat tam vepřové ovary. Příroda není naše zahrádka.“¹

1 MATUŠKOVÁ, Štěpánka. Pílnul jsem k tomu místu: Rozhovor s Erazimem Kohákem. Aperia [online]. 2007, č. 2, s. 6-12 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: www.aperio.cz

1. Úvod

Vážení pedagogové,

dovolujeme si Vám nabídnout novou příručku, jejímž cílem je přinést nové prvky do environmentální výuky. Domníváme se, že na středních školách, které navštěvují už téměř dospělí lidé, nelze opomíjet otázky související s občanskými právy. Právě mladí lidé se mají seznámit s možnostmi, jak ovlivnit podobu světa okolo nich. V této publikaci najdete Vy i Vaši studenti několik možností, jak se podílet na rozhodování o věcech veřejného zájmu a jak se dozvědět více o tom, jak je spravována obec, ve které žijete.

V jednotlivých kapitolách najdete jednak list pro pedagogy, rozdělený na teoretickou část a část praktickou. Teoretická část obsahuje seznámení s problematikou jako je např. svobodný přístup k informacím, místní referendum nebo sdružování občanů. V praktické části pak najdete detailní popis toho, jak vést jednu lekci věnovanou vždy konkrétnímu nácviku. V kapitole věnované informacím se studenty můžete sepsat žádost o informace a poslat ji vybranému úřadu, v kapitole věnované obcím zase můžete zkusit vytipovat, jaké nedostatky v obci studenti vnímají a oslovit zastupitele, aby se pokusili najít řešení. Každá kapitola je doplněna přehlednými grafy, které můžete využít při vysvětlování látky studentům.

Listy pro učitele jsou doplněny listy pro studenty, které obsahují krátké shrnutí problematiky a zadání pro samostatnou práci doma. Navíc jsme publikaci doplnili komiksy, které mohou studentům přinést jiný náhled na právo jako předmět, který se mnohdy může zdát nudný a nezajímavý.

Věříme, že Vám tato publikace usnadní práci a že Vám přinese nové poznatky a zkušenosti. Přejeme Vám, aby se práce s publikací líbila nejen Vám, ale aby bavila i vaše studenty.

2. Účast veřejnosti při ochraně životního prostředí

2.1 List pro učitele

2.1.1 Cíl

Studenti pochopí význam práva životního prostředí a jsou seznámeni se základními možnostmi veřejnosti při podílení se na rozhodování o životním prostředí s ohledem na to, že některé způsoby zapojení občanů do rozhodování jsou probrány podrobněji v jiných lekcích.

2.1.2 Pomůcky

- Ústava
- Listina základních práv a svobod
- klubíčko vlny
- počítač a projektor

2.1.3 Teoretická část

Právo na příznivé životní prostředí patří mezi základní lidská práva. Ústava České republiky² se však životním prostředím téměř nezabývá. Jenom její čl. 7 říká, že stát má za úkol dbát o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství. Právo na příznivé životní prostředí najdeme v Listině základních práv a svobod³. Každý člověk má nejen právo na příznivé životní prostředí, ale také na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů. Listina také stanoví každému z nás povinnost jednat při výkonu svých práv tak, aby nebylo ohroženo ani poškozeno životní prostředí, přírodní zdroje, druhotné bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem. Znamená to například, že chemické provozy nebo jiné zdroje znečišťování ovzduší nesmí emitovat více nebezpečných látek, než povolují předpisy týkající se ochrany ovzduší. Listina navíc ukládá každému vlastníkovvi, aby užíval svých věcí jen tak, jak mu to zákon umožňuje a nezneužíval vlastnictví v neprospěch druhých, především nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem.

Právo na příznivé životní prostředí je následně konkretizováno v zákonech, které se týkají jednak práva na informace, možnosti domáhat se ochrany u nezávislého soudu nebo stanoví pravidla jednání s úřady. Kromě toho existuje několik desítek právních předpisů, které stanoví přesné podmínky pro výstavbu nových domů nebo logistických center, využívání a ochranu vod, zemědělské půdy, lesů nebo znečišťování ovzduší.

2 Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 25. 11. 2013].

3 Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 25. 11. 2013].

2.1.4 Praktická část – jak vést lekci

Délka lekce: 45 minut

Úvod lekce:

Studenti se postaví do kruhu, včetně pedagoga. Pedagog drží v ruce klubičko a vysvětlí princip hry. Každý, kdo bude mít v ruce klubičko, řekne, jestli si myslí, že by se občané měli vyjadřovat k věcem, které se týkají jejich obce a toho, co se v ní bude dít. Studenti se také mohou vyjádřit k tomu, zda vědí, jakými způsoby je možné zasáhnout do veřejného života a ovlivnit dění kolem sebe. Pak si odmotají kousek vlny, chytí ho a klubičko hodí dalšímu spolužákovi, který ještě nemluvil. Klubičko se postupně odvíjí a v závěru tvoří pavučinu. V závěru pedagog shrne, co bylo řečeno a závěry zobecní. (10 minut)

Pracovní část lekce

1. Stručný úvod do problematiky 5–10 minut
2. Video z Občané sobě 10 minut⁴
3. Případová studie z Občané sobě (popis a rozbor) 15 minut

Pedagog představí studentům případ plánování výstavby mlýna v obci Dřísy⁵. Zdůrazní klíčové události a se studenty diskutuje o tom, jestli byl postup občanů nebo obce přiměřený. Strukturu příběhu načrtne na tabuli, aby se k ní dalo průběžně vracet.

Pedagog může spolu se studenty hledat odpovědi na tyto otázky:

- 1. Měla starostka diskutovat včas s občany ohledně záměru mlýna? Co mohla udělat? Bylo správné podepsat smlouvu s Unimills bez diskuse s občany?
- 2. V čem podle studentů spočívaly hlavní chyby obce?
- 3. Co mohli dělat občané? Mělo být aktivnější občanské sdružení?
- 4. Proč se občané obecně nezajímají včas o změny, které se v jejich obci mohou stát?

Mlýn Dřísy

Příklad z praxe

Dřísy jsou malá obec poblíž Brandýsa nad Labem, mají něco málo přes 800 obyvatel. Poblíž této vesnice měl vzniknout obrovský mlýn společnosti Unimills, jeden z největších v ČR. Jeho rozloha by měla být 6 hektarů, moučné silo by mělo být 37 metrů vysoké a železobetonové silo 32 m. Je zřejmé, že by vznikla nová industriální dominanta krajiny. Skutečný problém spočívá však v tom, že takový kolos by denně a nonstop zpracovával asi 750 tun obilí, které by do obce dopravovalo až několik desítek nebo i stovek dvacetitunových kamionů denně. Pokud k tomu připočteme velkou hlučnost a prašnost (až 7,7 tuny za rok, navíc prach bývá kontaminován nejružnějšími plísněmi) spojenou s rovozem každého mlýna, není divu, že se místní občané proti takovému zásahu do jejich životů postavili.

4 Dostupné na Účast veřejnosti. ARNIKA. Arnika [online]. 2012 [cit. 2014-05-02]. Dostupné z: <http://arnika.org/video-ucast-verejnosti>

5 Tuto případovou studii zpracovala autorka pro publikaci Občané sobě: ZAHUMENSKÁ, Vendula, Jana KRAVČÍKOVÁ, Jana VITNEROVÁ a Martin SKALSKÝ. Občané sobě: Příběhy lidí, kteří se zapojili do rozhodování o životním prostředí a pomohli svému městu či obci [online]. 2012 [cit. 2013-05-27]. ISBN 978-80-87417-06-5. Dostupné z: www.zelenykruh.cz

Mlýn Dřísy

Dřísy jsou malá obec poblíž Brandýsa nad Labem, mají něco málo přes 800 obyvatel. Poblíž této vesnice měl vzniknout obrovský mlýn společnosti Unimills, jeden z největších v ČR. Jeho rozloha by měla být 6 hektarů, moučné silo by mělo být 37 metrů vysoké a železobetonové silo 32 m. Je zřejmé, že by vznikla nová industriální dominanta krajiny. Skutečný problém spočívá však v tom, že takový kolos by denně a nonstop zpracovával asi 750 tun obilí, které by do obce dopravovalo až několik desítek nebo i stovek dvacetitunových kamionů denně. Pokud k tomu připočteme velkou hlučnost a prašnost (až 7,7 tuny za rok, navíc prach bývá kontaminován nejrůznějšími plísňemi) spojenou s provozem každého mlýna, není divu, že se místní občané proti takovému zásahu do jejich životů postavili.

V obci působí už od roku 2004 občanské sdružení místních Čisté Dřísy. Právě toto sdružení na sebe převzalo úkol informovat veřejnost a vstupovat do všech relevantních řízení. Účastnilo se jako zástupce veřejnosti změny územního plánu obce a také procesu posuzování vlivů na životní prostředí.

Jak změnit územní plán

Klíčovým krokem k realizaci záměru byla změna územního plánu. O tu společnost Unimills požádala již v roce 2009 a dříské zastupitelstvo žádost schválilo koncem června 2009 během 90 minutového jednání, kdy mělo na programu dalších deset bodů. Bylo zpracováno zadání a Krajský úřad Středočeského kraje záhy vydal souhlasné koordinované stanovisko.

Během projednávání územního plánu společnost Unimills postupně měnila některé údaje. Kupř. množství obilí, které měl mlýn denně zpracovávat najednou vzrostlo z původních 500 tun na 750. Úměrně tomu se zvýšila předpokládaná prašnost a doprava. Veřejné projednání návrhu se konalo v dubnu 2010 a v červenci 2010 bylo vydáno opatření obecné povahy, kterým byla změna schválena. Námitky dotčených obcí, vlastníka ani zástupce veřejnosti (sdružení Čisté Dřísy) nebyly vzaty v potaz.

V červenci 2010 uzavřela firma s obcí Smlouvu o spolupráci a úhradě nákladů na pořízení změny územního plánu obce Dřísy. Smlouva přesně nespecifikuje rozsah záměru a už vůbec nehovoří o negativních dopadech na okolní prostředí a zdraví obyvatel (jediným závazkem byl slib, že vlastní nákladní doprava investora nebude jezdit přes Dřísy, o jiné nákladní dopravě však nebyla zmínka). Unimills se ale zavázal do určité míry podpořit rozvoj obce peněžitými dary na výstavbu kanalizace anebo každoročními dary. Souhlasil s převedením sídla firmy do Dřís a také s tím, že přednostně budou najímání občané obce, pokud budou mít kvalifikaci (provoz mlýna měl být ale v podstatě automatizovaný a podle zjišťovacího řízení procesu EIA nabízel mlýn jen 80 pracovních míst).

Nedokončená EIA

Proces posuzování vlivů na životní prostředí (EIA) začal v prosinci 2010, kdy Krajský úřad Středočeského kraje zveřejnil oznámení o posuzování záměru. Občané a okolní

obce se také dozvěděli pravdivé údaje o rozsahu mlýna. Měl vyrůst na bezmála 45 tisících metrech čtverečních, jeho cílová kapacita byla stanovena na 225 tisíc tun obilí ročně, z toho se mělo 76% dovážet po silnici (zbytek po železnici). Expedice byla na automobilové dopravě ještě závislejší – z 94%.

Občanské sdružení Čisté Dřísy se vyjádřilo již v této fázi a uplatnilo svoje připomínky. Podpořili je někteří místní občané a spřátelené Občanské sdružení Stará Boleslav. Se záměrem nesouhlasily také okolní obce, které vyjádřily především obavy z nárůstu dopravy, prašnosti a hluku. V obci působí už od roku 2004 občanské sdružení místních Čisté Dřísy. Právě toto sdružení na sebe převzalo úkol informovat veřejnost a vstupovat do všech relevantních řízení. Účastnilo se jako zástupce veřejnosti změny územního plánu obce a také procesu posuzování vlivů na životní prostředí.

Výsledkem zjišťovacího řízení byl požadavek na hodnocení dopadů záměru na životní prostředí. Investor měl připravit dokumentaci, která měla odpovědět na některé problematické otázky. EIA však zůstala ve fázi ukončeného zjišťovacího řízení, další podklady a dokumenty investor prozatím nezpracoval

Unimills hledá nové místo

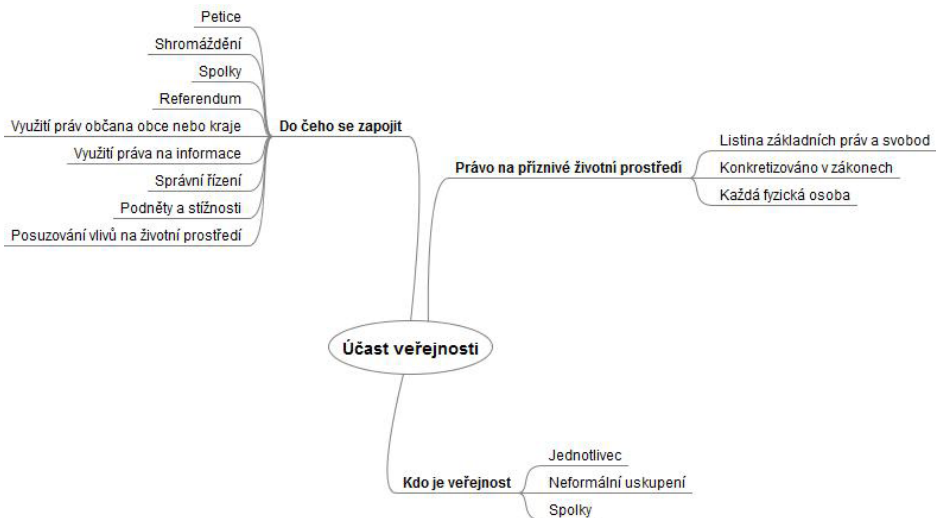
Po několika letech, kdy se nepodařilo záměr schválit, společnost Unimills potvrdila, že upouští do stavby mlýna v Dřísech, prý ji řešení situace stojí příliš času a peněz. Následně došlo k rozvázání smlouvy s obcí. Podle Unimills se projekt přesune do jiné oblasti a mlýn se postaví. Není však jasné, jaké další záměry má společnost s pozemky určenými původně pro obří mlýn v Dřísech.

2.2 List pro studenty

2.2.1 Teoretická část

Právo na příznivé životní prostředí patří mezi základní lidská práva. Ústava České republiky se však životním prostředím téměř nezabývá. Jenom její čl. 7 říká, že stát má za úkol dbát o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství. Právo na příznivé životní prostředí najdeme v Listině základních práv a svobod. Každý člověk má nejen právo na příznivé životní prostředí, ale také na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů.

Právo na příznivé životní prostředí je následně konkretizováno v zákonech, které se týkají jednak práva na informace, možnosti domáhat se ochrany u nezávislého soudu nebo stanovit pravidla jednání s úřady. Kromě toho existuje několik desítek právních předpisů, které stanoví přesné podmínky pro výstavbu nových domů nebo logistických center, využívání a ochranu vod, zemědělské půdy, lesů nebo znečišťování ovzduší.

2.2.2 Praktická část – domácí úkol

Studenti se rozdělí do 4 skupin. Každá skupina podle vlastního uvážení najde a v krátkosti popíše (v rozsahu 1 normostrany) zajímavou a významnou kauzu, která se týká účasti veřejnosti při ochraně životního prostředí. Svoje zjištění bude každá prezentovat spolužákům.

3. Právo na informace

3.1 List pro učitele

3.1.1 Cíl

Lekce má studenty seznámit s právní úpravou přístupu k informacím prostřednictvím aktivního procvičení žádání o informace. Studenti vědí, že existuje právní úprava získávání informací a znají, jakým způsobem si mohou požadované informace od povinných subjektů vyžádat. V rámci této lekce je použita metoda praktického nácviku. Studenti spolu s pedagogem sepiší žádost o informace na zvolené téma a zašlou ji příslušnému úřadu. Díky této aktivitě si osvojí vědomosti o náležitostech žádosti o informace i způsobu komunikace se správními orgány.

3.1.2 Pomůcky

- zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
- zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí
- vzory žádostí o informace⁶

3.1.3 Teoretická část

Každý občan má právo na svobodný přístup k informacím nejen o životním prostředí, ale také o nejrůznějších otázkách fungování veřejné správy. Tyto informace musí poskytovat státní orgány a orgány územní samosprávy. Právo na informace upravují především tyto dva zákony – zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí (dále jen „zákon o právu na informace o životním prostředí“) a zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím (dále jen „zákon o svobodném přístupu k informacím“)⁷. Mezi oběma zákony jsou určité rozdíly.

Podle zákona o svobodném přístupu k informacím se postupuje tehdy, když chce občan získat různorodé informace, které však přímo nesouvisí se životním prostředím. Může se jednat o informace o chodu úřadu, o nákladech, které úředníci vynakládají třeba na úklid ulic nebo přestavbu náměstí. Sám zákon o svobodném přístupu k informacím vymezuje pojem informace velmi obecně. K problematice svobodného přístupu k informacím se často vyjadřoval Nejvyšší správní soud a mnohdy se postavil na stranu co nejšířšího informování veřejnosti.

6 Vzor najdete v příloze nebo na www.arnika.org a nebo www.eps.cz. Vzor v příloze nebo na www.arnika.org a nebo www.eps.cz.

7 Oba zákony vycházejí ze směrnic Evropské unie: směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/98/ES ze dne 17. 11. 2003 o opakovaném použití informací veřejného sektoru byla promítnuta do obecného zákona č. 106/1999 Sb. Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2003/4/ES ze dne 28. ledna 2003 o přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí zase odpovídá zákon 123/1998 Sb. Pro právní úpravu poskytování informací o životním prostředí je významná Aarhuská úmluva. Poskytování informací je tzv. prvním pilířem této úmluvy.

Informace jsou povinny poskytovat tzv. povinné subjekty. Mezi ně se řadí:

- státní orgány,
- územní samosprávné celky a jejich orgány,
- veřejné instituce,
- subjekty, kterým zákon svěřil rozhodování o právech, právem chráněných zájmech nebo povinnostech fyzických nebo právnických osob v oblasti veřejné správy

V judikatuře Ústavního soudu, Nejvyššího správního soudu a někdy i krajských soudů můžeme najít celou řadu zajímavých institucí, které mají povinnost poskytovat informace. Namátkou lze zmínit: Českou národní banku, Správu úložišť radioaktivního odpadu, Pozemkový fond, organizační složky obce, příspěvkové organizace obce (jako základní školy a další právnické osoby), Kancelář prezidenta republiky a Národní památkový ústav, Všeobecnou zdravotní pojišťovnu, Českou televizi, Český rozhlas a státní podnik Letiště Praha. Povinným subjektem se nedávno stal dokonce fotbalový klub FC Hradec Králové.

Informace je možné získat tzv. aktivně – jejich vyhledáním v databázích (jako je informační systém SEA/EIA nebo Integrovaný registr znečištění). Druhou možností je vybraný úřad, který by danou informaci měl mít k dispozici, požádat. Žádost může být ústní, telefonická, může být písemná – poslaná e-mailem (prostřednictvím e-mailové adresy elektronické podatelny), prostřednictvím datové schránky nebo poštou. Zákon o svobodném přístupu k informacím také obsahuje jasná pravidla pro to, jakou podobu má mít žádost.

Pokud úřad má informace k dispozici, měl by je do 15 dnů poskytnout. Jestliže mu v poskytnutí brání nějaká zákonem předvídaná překážka, musí vydat správní rozhodnutí, kterým odmítne informaci poskytnout. V případě, že povinný subjekt vydal rozhodnutí o odmítnutí žádosti, musí žadatel podat (obvykle do 15 dnů od doručení rozhodnutí) odvolání. Pokud nebylo takové rozhodnutí vydáno, ale žadatel neobdrží informace, které požadoval (ať už je důvodem cokoli), může podat stížnost na postup při vyřizování žádosti o informace.

Druhým zákonem, který upravuje poskytování informací, je zákon o právu na informace o životním prostředí. Tento zákon se vztahuje na situace, kdy žadatel chce získat informace týkající se životního prostředí.

3.1.4 Praktická část – jak vést lekci

Délka lekce: 45 minut

Úvod lekce:

Pro úvodní část lekce může být zvolena tematická hra. Pedagog si předem připraví listy papíru, přičemž na každé čtvrtce je jeden krok k získání informace s největším možným využitím opravných prostředků až k rozhodnutí Nejvyššího správního soudu a následným způsobem poskytování informací. Postupně vyvolává jednotlivé studenty, každý z nich drží jeden list papíru a staví se do řady. Studenti názorně vidí, jak problematické a časově i finančně náročné může být získání informací (10 minut).

Pracovní část lekce

1. Stručný úvod do problematiky 5–10 minut
2. Práce ve skupinách 25 minut

Studenti se rozdělí do tří skupin. Každá z nich se dohodne na tom, jakou informaci bude chtít získat a sdělí to pedagogovi, který příp. pomůže studentům s upřesněním zadání. Je možné žádat o různé informace – třeba o tom, jaké finance bude konkrétní obec vynakládat, jaké záměry mohou být v obci realizovány, co se stane s náměstím, co se stane s konkrétním klubem, který patří městu, jak funguje v obci svoz odpadu a podobně.

Poté každá skupina sepíše žádost o informaci, na jejímž vyžádání se dohodla. Pokusí se určit příslušný úřad. Spolu s pedagogem žádosti zkontrolují a jeden ze studentů ji zašle (může být prostřednictvím e-mailu) úřadu. Je třeba studenty upozornit, že musí na webových stránkách úřadu (třeba obce nebo města) najít tzv. adresu elektronické podatelny. Právě na tu se totiž žádosti o informace musí posílat.

Za dva týdny po poslání žádosti je vhodné vyčlenit část lekce a věnovat se tomu, jakým způsobem byla žádost o informaci vyřízena a zda studenti příslušnou informaci získali.

Začernování textů v Plzni

Příklad z praxe

Plzeňský krajský úřad měl zřejmě pádný důvod k tomu, aby odmítl poskytnout kopii jednoho správního rozhodnutí. Nejprve jeho rozhodnutí potvrdilo Ministerstvo vnitra. Do věci se vložil Městský soud v Praze, který rozhodnutí odvolacího orgánu zrušil. Krajský úřad chtěl nechť uposlechl – ale věc vyřešil šalamounsky: rozhodnutí poskytl, ale zneužil možnost anonymizace dokumentu a 60% textu začernil. Ministerstvo vnitra nakonec poskytlo žadateli rozhodnutí samo. Krajsští úředníci si vysloužili za svoje jednání nominaci do soutěže Zavřeno.

Nominace Zavřeno–Přístup k informacím 2011: Seznam nominací s odkazem na jejich popis. Otevřete.cz: web pro otevřenost veřejné správy [online]. 2012 [cit. 2014-05-02]. Dostupné z: <http://www.otevrete.cz/hodnoceni-uradu/soutez-otevreno-zavreno/archiv-soutez/2011/nominace-zavreno-pristup-k-informacim-2011-483.html>

Informace o platech

Soudy potvrdily, že informace o důvodech a výši mimořádných odměn pro úředníky nepředstavují osobní údaj. Dříve nebylo možné získat údaj o výši platu zaměstnance či údaj o výši odměn jednotlivých jmenovitě určených zaměstnanců úřadu kvůli zákonu o ochraně osobních údajů. To však prolomil rozsudek Nejvyššího správního soudu z roku 2011. Platy a odměny veřejných zaměstnanců (především vysokých úředníků a manažerů, rozhodnutí soudu neznamená, že se automaticky zveřejňují všechny platy) jsou veřejně přístupné. Díky tomu se konečně zprůhlednilo poskytování příliš vysokých mimořádných odměn. Ještě dále šel Nejvyšší správní soud v rozhodnutí, když rozhodl, že rada obce Psáry musí na základě žádosti o informaci poskytnout informaci o mimořádných odměnách učitelek mateřské školy. Kriteřiem pro poskytování těchto informací

už napříště není jen samo postavení osoby (top manažeři), ale také charakter poskytnuté částky. Podle soudu se tedy liší běžné platy od mimořádných odměn. Zatímco o běžných platech (a pravidelných obvyklých odměnách) řadových zaměstnanců se informace poskytovat nesmí, protože vypovídají o jejich celkové finanční situaci, u mimořádných odměn je to jinak.

Viz rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 5 As 57/2010–79, ze dne 27. 5. 2011, dostupný na www.nssoud.cz

- Viz rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 4 As 40/2010 – 60, ze dne 27. 6. 2012, dostupný na www.nssoud.cz

Rozdílené sazebníky

Každý úřad si sám stanovuje sazebník úhrad za poskytování informací. Už ze sazebníku je patrné, jak se úředníci k informování veřejnosti staví. Např. Ministerstvo životního prostředí si účtuje za vytištění informace, pořízení kopie nebo záznamu informace a zaslání informace žadateli až částku vyšší než 50 Kč. Za práci úředníka si toto ministerstvo neřekne o nic. Policie ČR si podle sazebníku naučtuje i práci na zpracování žádosti, svoje úředníky si cení na 130 Kč za hodinu hledání. Ministerstvo vnitra si dokonce za hodinu mimořádně rozsáhlého vyhledávání žádá 251,- Kč. Téměř stejně jsou drazí i úředníci pražského Magistrátu.

- Zdroj: webové stránky jednotlivých úřadů

3.2 List pro studenty

3.2.1 Teoretická část

Každý občan má právo na svobodný přístup k informacím nejen o životním prostředí, ale také o nejrůznějších otázkách fungování veřejné správy. Tyto informace musí poskytovat státní orgány a orgány územní samosprávy. Informace je možné získat tzv. aktivně – jejich vyhledáním v databázích (jako je informační systém SEA/EIA nebo Integrovaný registr znečištění). Druhou možností je vybraný úřad, který by danou informaci měl mít k dispozici, požádat. Žádost může být ústní, telefonická, může být písemná – poslaná e-mailem (prostřednictvím e-mailové adresy elektronické podatelny), prostřednictvím datové schránky nebo poštou. Zákon o svobodném přístupu k informacím také obsahuje jasná pravidla pro to, jakou podobu má mít žádost.

Pokud úřad má informace k dispozici, měl by je do 15 dnů poskytnout. Jestliže mu v poskytnutí brání nějaká zákonem předvídaná překážka, musí vydat správní rozhodnutí, kterým odmítne informaci poskytnout. V případě, že povinný subjekt vydal rozhodnutí o odmítnutí žádosti, musí žadatel podat (obvykle do 15 dnů od doručení rozhodnutí) odvolání. Pokud nebylo takové rozhodnutí vydáno, ale žadatel neobdrží informace, které požadoval (ať už je důvodem cokoli), může podat stížnost na postup při vyřizování žádosti o informace.

Druhým zákonem, který upravuje poskytování informací, je zákon o právu na informace o životním prostředí. Tento zákon se vztahuje na situace, kdy žadatel chce získat informace týkající se životního prostředí.

3.2.2 Praktická část – domácí úkol

Studenti se pokusí vyhledat informaci na webu obecního úřadu nebo webu města či městské části, ve které bydlí. Studenti také mohou hledat informaci v nejrůznějších databázích. Pedagog by měl zvolit konkrétní informaci, kterou studenti mají najít.

Tip:

Studenti v Integrovaném registru znečišťování (<http://www.irz.cz/>) vyhledají informace o emisích nejbližšího zdroje znečišťování, který musí zveřejňovat údaje v tomto registru.

Na příští hodině vybraní studenti sdělí, jaké informace vyhledali.

4. Petice, shromažďování, sdružování

4.1 List pro učitele

4.1.1 Cíl

Studenti jsou seznámeni se třemi základními možnostmi veřejnosti při podílení se na rozhodování o životním prostředí – peticemi, shromažďováním a sdružováním občanů. Studenti vědí, jak lze uplatňovat tato základní politická práva a znají rozdíl mezi nimi a chápou, k čemu jejich realizace směřuje. V rámci této lekce je použita metoda praktického nácviku. Studenti spolu s pedagogem sepiší petici na zvolené téma, po stanovenou dobu získávají podpisy pod tuto petici a následně ji zašlou příslušnému úřadu. Díky této aktivitě si osvojí vědomosti o náležitostech petice i způsobu komunikace se správními orgány a v neposlední řadě o tom, jak uplatňovat svoje politická práva.

4.1.2 Pomůcky

- Zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním
- Vzor petice⁸
- Čisté listy papíru A4

4.1.3 Teoretická část

4.1.3.1 Petice

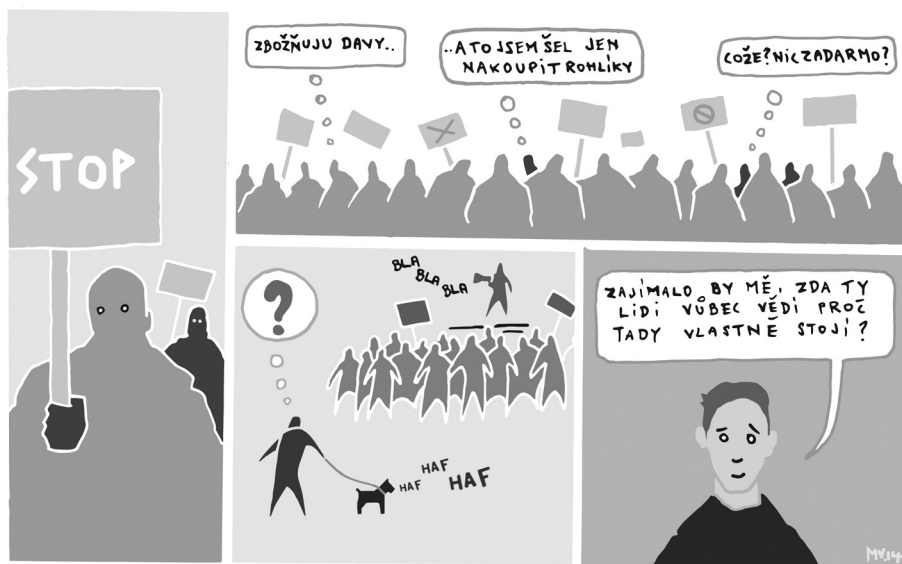
Petice jsou upraveny v zákoně č. 85/1990 Sb., o právu petičním. Sepsání petice je jedním z nejnámějších a často používaných prostředků využívaných při ochraně životního prostředí nebo i v jiných situacích, kdy je třeba získat podporu většího počtu občanů nebo kdy je třeba upozornit na konkrétní otázky, které nejsou dostatečně vyřešené. Petice však nejsou závazné, i kdyby byly podepsány několika tisíci obyvatel. Úkolem správního orgánu nebo třeba zastupitelstva obce, kterému je petice adresována, je petici přijmout a do 30 dnů na ni musí písemně odpovědět.

Petice se mohou týkat v podstatě jakéhokoli tématu, nesmí však zasahovat do nezávislosti soudů nebo vyzývat k porušování základních práv a svobod.

Petici může každý sepsat sám nebo občané sestaví petiční výbor, ve kterém je alespoň jedna osoba starší 18 – ti let. Podpisy se shromažďují na podpisové archy a je možné je sbírat v podstatě kdekoli, např. na ulici ve stáncích, v kavárnách. K podpisu pod petici občan uvede své jméno, příjmení a bydliště.

Moderní komunikační nástroje změnily možnosti uplatňování společného názoru. Zákony ale dosud neupravují elektronické petice, hromadné e-maily nebo dokonce participační SMS. V těchto případech se nejedná o skutečné petice, přesto ale hrají při ochraně životního prostředí nezastupitelnou roli.

⁸ Vzor najdete v příloze nebo na www.arnika.org a nebo www.eps.cz.

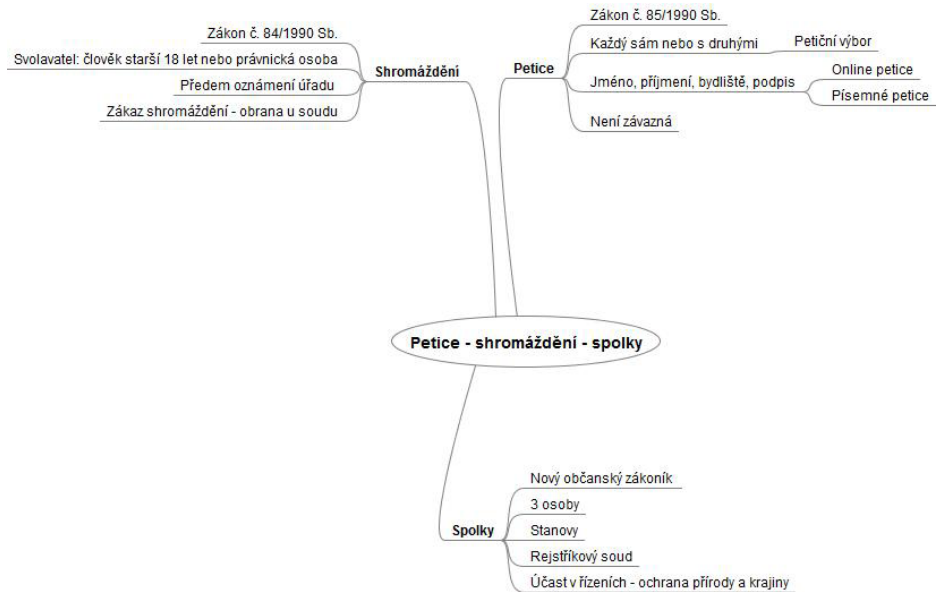
4.1.3.2 Shromáždění

Právo shromažďovací je upraveno zákonem č. 84/1990 Sb. Jako shromáždění jsou souhrnně označovány různé happeningy nebo demonstrace. Jejich úkolem je umožnit občanům, aby upozornili na problémy, které považují za důležité.

Shromáždění může svolat občan starší 18 let nebo skupina osob a jejich povinností je včas oznámit svolání shromáždění (většinou obecnímu úřadu). Obecně platí, že shromáždění lze konat téměř kdekoli, nesmí se ale kupř. konat v okruhu 100 metrů od Senátu nebo Poslanecké sněmovny, nebo Ústavního soudu. Rada obce může ve svém územním obvodu nařízením určit místa, kde lze konat shromáždění bez oznámení a může stanovit dobu, v níž se taková shromáždění konat nesmějí.

Shromažďovací právo je postaveno na principu oznamovacím. Znamená to, že svolavatel je povinen shromáždění písemně oznámit úřadu tak, aby úřad oznámení obdržel alespoň 5 dnů předem (v odůvodněných případech i v kratší době), nejdříve však půl roku předem. Oznámení shromáždění může úřad zakázat, zejm. tehdy, pokud by směřovalo k popírání základních práv a svobod nebo by vyzývalo porušování ústavy a zákonů. O zákazu musí úřad rozhodnout bezodkladně, nejpozději do tří pracovních dnů od okamžiku, kdy obdržel oznámení. Proti rozhodnutí je možné do 15 dnů podat opravný prostředek k soudu. Pokud soud svolavateli vyhoví, může být shromáždění uspořádáno. Pokud se koná shromáždění i přes zákaz, mělo by být rozpuštěno.

Pokud se koná shromáždění, které nebylo vůbec oznámeno, může být rozpuštěno pouze tehdy, pokud nastaly okolnosti, které by umožnily jeho zákaz (kdyby bylo řádně oznámeno).

Podobně bude rozpuštěno také shromáždění, pokud by se odchýlilo od původního oznámení a účastníci by kupř. vyzývali k porušování lidských práv. Proti rozpuštění shromáždění může svolavatel podat do 15 dnů námítky u soudu.

Svolavatel má řadu povinností, které především směřují ke klidnému průběhu shromáždění, některé povinnosti zákon ukládá také účastníkům shromáždění. Porušení těchto povinností se posuzuje jako přestupek.

4.1.3.3 Spolky

Spolky nahrazují dřívější občanská sdružení. Upravuje je nový občanský zákon (zákon č. 89/2012 Sb.). Spolky musí vykonávat tzv. hlavní činnost, kterou může být jen uspokojování a ochrana těch zájmů, k jejichž naplnění je spolek založen. Podnikání nebo jiná výdělečná činnost hlavní činností spolku být nemůže. Vedle hlavní činnosti může spolek vyvíjet též vedlejší hospodářskou činnost spočívající v podnikání nebo jiné výdělečné činnosti, je-li její účel v podpoře hlavní činnosti nebo v hospodárném využití spolkového majetku.

Spolek mohou založit alespoň tři osoby vedené společným zájmem. Každý spolek musí mít stanovy, které by měly upravovat základní pravidla fungování spolku, pokud je tedy chtějí členové spolku upravit výslovně nebo pokud se chtějí odchýlit od nového občanského zákoníku tam, kde to právní úprava umožňuje. Každý spolek musí mít svoje statutární orgány, kterými jedná navenek. Kromě toho mají spolky tzv. členskou schůzi jako nejvyšší orgán (popř. jinak pojmenovaný).

Spolek zaniká několika způsoby – dobrovolně nebo rozhodnutím soudu.

Spolky, které se podle stanov zabývají ochranou přírody a krajiny, se mohou účastnit správních řízení, ve kterých mohou být tyto zájmy dotčeny. Účastenství má několik podmínek a je možné se řízení účastnit podle několika zákonů, důležitý je zejm. zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny (§ 70 tohoto zákona).

4.1.4 Praktická část – jak vést lekci

Délka trvání lekce: 45 minut

Úvod lekce:

Na úvod lekce hru „násobky tří“. Studenti se postaví do kruhu, včetně pedagoga. Následně se začne postupně počítat od jedničky vzhůru. Každý, na koho vyjde trojka nebo násobek tří, musí namísto čísla říct své křestní jméno. Při chybě se začíná od začátku (5 minut).

Pracovní část lekce

1. Stručný úvod do problematiky 5–10 minut. Je vhodné zmínit úspěšné petice.
2. Práce ve skupinách 25 minut
3. Dohoda o získávání podpisů 5-10 minut

Studenti se po úvodní přednášce rozdělí do dvou skupin. Nejdříve se během 5 – 10 minut dohodnou, na jaké téma petici sepiší. Téma sdělí pedagogovi, který je může po dohodě se studenty korigovat. Poté každá skupina za průběžné asistence pedagoga sepiše petici.

Každá skupina sdělí té druhé, na jaké téma petici sepsala. Následuje krátký brainstorming ohledně možností získávání podpisů pod petici. Pedagog zapisuje jednotlivé možnosti na flipchartový papír nebo tabuli.

Petice by následně měla být sepsána na počítači, doplněna o podpisový arch a vytisknuta. Během následujících dvou týdnů studenti získávají podpisy. Poté s pedagogem (pokud je ve třídě student starší 18 let, může petici podat on sám, jinak ji musí podat pedagog) zajistí odeslání nebo předání petice příslušnému orgánu.

Poté, co studenti získají odpověď, je třeba zjistit, jak se příslušný orgán k petici postavil. Současně je třeba se studenty probrat, jak se jim dařilo při získávání podpisů a jak hodnotí možnosti uplatnění petice.

4.2 List pro studenty

4.2.1 Teoretická část

Právo petiční

Sepsání petice je jedním z nejznámějších a často používaných prostředků využívaných při ochraně životního prostředí nebo i v jiných situacích, kdy je třeba získat podporu většího počtu občanů. Petice však nejsou závazné, i kdyby byly podepsány několika tisíci obyvateli. Úkolem správního orgánu nebo třeba zastupitelstva obce, kterému je petice adresována, je petici přijmout a do 30 dnů na ni musí písemně odpovědět.

Úspěšné petice – Na Plachtě (Hradec Králové)**Příklad z praxe**

Chráněné území Na Plachtě najdeme na jihovýchodním okraji Hradce Králové. Jedná se o významnou lokalitu tvořenou písčiny, slatinnými loukami a vřesovišti, porosty a vodními plochami. Lokalita Na Plachtě byla od roku 1897 využívána jako vojenské cvičiště, několik let jako vojenské letiště a právě díky neustálému narušování písčitého povrchu tato přírodovědecky cenná lokalita umožnila rozvoj chráněným druhům živočichů. Lokalita byla v minulosti několikrát v centru zájmu, např. v 80. letech minulého století byla zvažována zástavba lokality rozsáhlým sídlištěm a dokonce byly započaty práce na budování kanalizace. Zájem o výstavbu projevil po Sametové revoluci několik společností a namísto přírody měla v lokalitě vyrůst nová rezidenční čtvrť.

Proto se místní občanská sdružení zasazovala o prohlášení lokality Na Plachtě za přírodní památku a její ochranu před zástavbou. Občanská sdružení si byla vědoma, že je nezbytné zorganizovat důslednou informační kampaň, která by vedla k získání podpory širokého počtu občanů. Proto vznikla petice za vyhlášení přírodní památky Na Plachtě v Hradci Králové, kterou ve výsledku podepsalo téměř 14. 000 občanů. Dne 26. 11. 2009 zástupci petičního výboru předali petici hejtmanovi Královéhradeckého kraje a prostřednictvím Magistrátu města Hradec Králové také zastupitelům města. Petici předal zpěvák Dan Bárta, který se o osud lokality Na Plachtě dlouhodobě zajímá. Petici podpořili také mj. Zdeněk Svěrák, Ladislav Smoljak či Pavel Dobeš. Na základě této petice došlo v červnu 2012 k vyhlášení přírodní památky Na Plachtě 3 (část území už přírodní památkou byla). To však ještě neznamenalo úspěšný konec kampaně, neboť ani vyhlášení přírodní památky samo sobě není s to zajistit, aby nedošlo k výstavbě, ačkoli ji do značné míry komplikuje. Práce místních proto pořád pokračuje.

- Zdroj: Na Plachtě: Zdravý rozum proti zbytku světa [online]. [cit. 2014-05-02]. Dostupné z: <http://www.naplachte.cz/>

Právo shromážd'ovací

Právo shromážd'ovací je upraveno zákonem č. 84/1990 Sb. Jako shromáždění jsou souhrnně označovány různé happeningy nebo demonstrace. Jejich úkolem je umožnit občanům, aby upozornili na problémy, které považují za důležité.

Shromáždění může svolat občan starší 18 let nebo skupina osob a jejich povinností je včas oznámit svolání shromáždění (většinou obecnímu úřadu). Shromážd'ovací právo je postaveno na principu oznamovacím. Znamená to, že svolavatel je povinen shromáždění písemně oznámit úřadu tak, aby úřad oznámení obdržel alespoň 5 dnů předem. Oznámení shromáždění může úřad zakázat, zejm. tehdy, pokud by směřovalo k popírání základních práv a svobod nebo by vyzývalo porušování ústavy a zákonů.

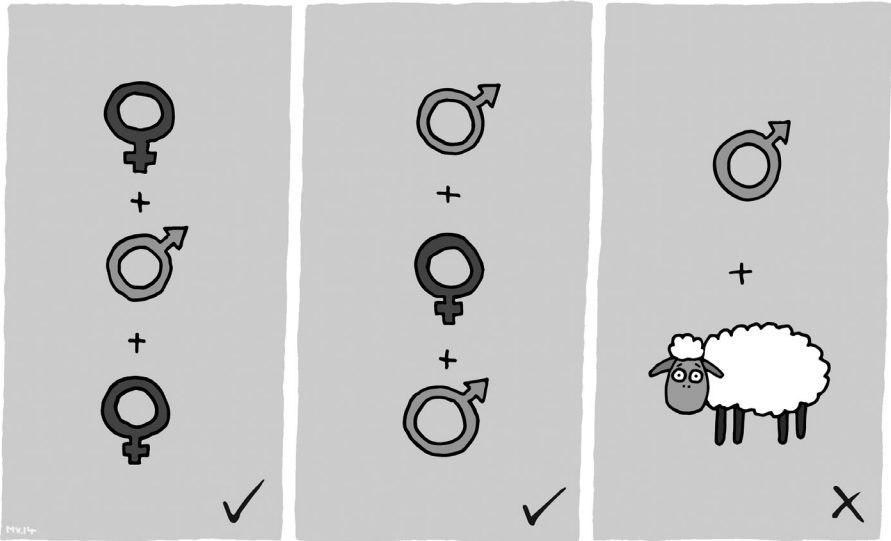
Právo sdružovací

Spolky nahrazují dřívější občanská sdružení. Upravuje je nový občanský zákon (zákon č. 89/2012 Sb.). Spolky musí vykonávat tzv. hlavní činnost, kterou může být jen uspokojování a ochrana těch zájmů, k jejichž naplnění je spolek založen. Podnikání nebo jiná výdělečná činnost hlavní činností spolku být nemůže.

Spolek mohou založit alespoň tři osoby vedené společným zájmem. Každý spolek musí mít stanovy, které by měly upravovat základní pravidla fungování spolku. Spolky, které se podle stanov zabývají ochranou přírody a krajiny, se mohou účastnit správních řízení, ve kterých mohou být tyto zájmy dotčeny. Účastenství má několik podmínek a je možné se řízení účastnit podle několika zákonů, důležitý je zejm. zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny (§ 70 tohoto zákona).

4.2.2 Praktická část – domácí úkol

Studenti se rozdělí do čtyř skupin. V každé skupině najdou jeden spolek (místní nebo větší českou nevládní organizaci), který se zabývá ochranou přírody a krajiny, připraví základní informace o jeho činnosti (např. vyberou některý zajímavý případ, který ten který spolek řešil, nebo se mohou věnovat spolkům poskytujícím ekologické poradenství) a představí jej zbytku třídy.

5. Referendum

5.1 List pro učitele

5.1.1 Cíl

Studenti jsou seznámeni se třemi základními možnostmi veřejnosti při podílení se na rozhodování o životním prostředí – peticemi, shromažďováním a sdružováním občanů. Studenti vědí, jak lze uplatňovat tato základní politická práva a znají rozdíl mezi nimi a chápou, k čemu jejich realizace směřuje. Případové studie jsou efektivní metodou, jak vyučovat právní analýzu a argumentaci. V případové studii jsou studenti postaveni před řešení možné situace, která se může ve skutečnosti vyskytnout. Studenti mají fakta obsažená v případové studii analyzovat za pomoci vyučujícího.

5.1.2 Pomůcky

- Zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním
- Vzor návrhu přípravného výboru na konání referenda včetně podpisové listiny⁹
- Útržky papíru pro hlasování v dostatečném počtu (tj. dle počtu studentů a skupin tak, aby každý student mohl hlasovat v každé skupině).

5.1.3 Teoretická část

Místní referendum je lidové hlasování na úrovni obcí a měst. Upravuje je zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a zákon č. 118/2010, o krajském referendu. Prostřednictvím referenda mohou občané výrazně ovlivnit rozhodnutí svých zastupitelů a zajistit přijetí konkrétního řešení otázek spadajících do samostatné působnosti obce (pokud se nejedná o otázky, které jsou z hlasování vyloučeny¹⁰). Referendum je možno uspořádat v každé obci, městě, statutárním městě (kde se může konat také na území jednotlivé městské části nebo obvodu).

9 Vzor najdete v příloze nebo na www.arnika.org a nebo www.eps.cz.

10 Vyloučeno je hlasování o těchto otázkách:

- místní poplatky
- rozpočet obce (statutárního města)
- zřízení nebo zrušení orgánů obce nebo statutárního města a o jejich vnitřním uspořádání
- volba a odvolání starosty nebo primátora, místostarosty nebo náměstka primátora, členů rady obce, města, městského obvodu nebo městské části (dále jen „rada obce“), členů rady statutárního města a hlavního města Prahy a dalších členů zastupitelstva obce, zastupitelstva statutárního města, jakož i volených nebo jmenovaných členů dalších orgánů obce a statutárního města,
- otázky, která by byla v rozporu s právními předpisy nebo jestliže by rozhodnutí v místním referendu mohlo být v rozporu s právními předpisy,
- otázce, o které se rozhoduje ve zvláštním řízení,
- uzavření veřejnoprávních smluv k výkonu přenesené působnosti,
- schválení, změně nebo zrušení obecně závazné vyhlášky obce,
- případ, kdy od platného rozhodnutí v místním referendu do podání návrhu na konání místního referenda v téže věci neuplynulo 24 měsíců.

O uspořádání místního referenda mohou rozhodnout buď samotní zastupitelé obce, nebo, což je ta častější varianta, jej vyhlásí na základě návrhu tzv. přípravného výboru. Přípravný výbor musí tvořit minimálně tři občané, kteří mohou volit v obecních volbách. Cílem přípravného výboru je zajistit dostatečný počet podpisů návrhu na konání místního referenda tak, aby mohl být předložen zastupitelstvu k hlasování. Návrh přípravného výboru musí mít stanovené náležitosti, mj. znění otázky, popřípadě otázek, navržené k rozhodnutí v místním referendu. Jeho přílohou je podpisová listina. Podpis na ní může uvést jen ten, kdo je v dané obci oprávněn volit do obecního zastupitelstva. Vedle podpisu musí uvést své jméno, příjmení, datum narození, adresu a připojit vlastnoruční podpis. Zákon o místním referendu stanoví minimální počet obyvatel obce, kteří musí návrh přípravného výboru podpořit.

Zastupitelé návrh projednají a buď referendum vyhlásí nebo ne. O přijatém usnesení musí vyzrozumět zmocněnce a vyvěsit ho na úřední desce. Do doby, než je v referendu (po jeho vyhlášení) rozhodnuto, nesmí orgány obce o věci, která má být v referendu řešena, rozhodovat. Po vyhlášení referenda jsou ustanoveny okrsková a místní komise (popř. ještě městská ve statutárním městě). Ty dohlížejí na průběh hlasování a zjišťování výsledku. Jejich členy deleguje také přípravný výbor.

Hlasování v místním referendu se koná v jednom dni. Může se uskutečnit současně s volbami do zastupitelstev obcí, do zastupitelstev krajů, do některé z komor Parlamentu České republiky nebo do Evropského parlamentu. Při samotném hlasování se postupuje obdobně jako u komunálních voleb.

Po skončení hlasování musí být zjištěny výsledky. To také probíhá jako u voleb. Výsledky se vyhláší zveřejněním na úřední desce po dobu 15 dnů. Navíc musí výsledky oznámit starosta (primátor). Výsledky hlasování jsou platné, pokud k urnám přišlo alespoň 35 % oprávněných osob. Rozhodnutí přijaté v referendu je pro obec závazné, pokud pro ně hlasovala nadpoloviční většina oprávněných osob, které se místního referenda zúčastnily. Současně to musí být alespoň 25 % všech oprávněných osob.

5.1.4 Praktická část – jak vést lekci

Úvod lekce:

Na úvod této vyučovací hodiny lze zvolit krátkou diskusi o průběhu významných referend. Je možné se zaměřit na otázky, které byly v referendu položeny a debatovat o výsledku hlasování v těchto referendech—příklady průběžích referend jsou uvedeny níže v této kapitole (10 minut).

Pracovní část lekce

- Stručný úvod do problematiky 5 minut.
- Práce ve skupinách 15 minut.
- Hlasování, sčítání hlasů a vyhlášení výsledků 10 minut

Studenti se rozdělí do dvou až tří skupin dle jejich počtu (ideální je, aby jedna skupina měla 6-8 členů). Během 5 minut se dohodnou, o jakém tématu by chtěli hlasovat v místním referendu (téma se nemusí týkat životního prostředí). Během následujících 5 minut sepiší spolu

s pomocí pedagoga otázku do místního referenda. Otázky musí znít tak, aby se o ní dalo hlasovat ANO nebo NE. Následně ji představí ostatním. Studenti si rozmyslí, jak by o dané otázce hlasovali a u každé hlasují buď ANO/NE.

Poté každá skupina sečte hlasy a oznámí výsledek jejího „referenda“.

5.2 List pro studenty

5.2.1 Teoretická část

Místní referendum je lidové hlasování na úrovni obcí a měst. Upravuje je zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a zákon č. 118/2010, o krajském referendu. Prostřednictvím referenda mohou občané výrazně ovlivnit rozhodnutí svých zastupitelů a zajistit přijetí konkrétního řešení otázek spadajících do samostatné působnosti obce (pokud se nejedná

Otázky z místních referend

Příklad z praxe

Plzeň

- Souhlasíte s tím, aby město Plzeň bezodkladně podniklo veškeré kroky v samostatné působnosti, aby nemohlo dojít k výstavbě obchodního zařízení na místě Domu kultury Inwest?
- Výsledek: Celkový počet oprávněných osob byl 132929. Celkový počet odevzdaných platných hlasů byl 54490. Celkový počet platných hlasů s odpovědí ANO: 35543, celkový počet odevzdaných platných hlasů s odpovědí NE: 18744.
- Písek
- Jste pro přemístění plaveckého stadionu (akvaparku) v Písku ze stávající lokality pod historickými městskými hradbami na jiné místo a po dobu výstavby nového zachování provozu v plaveckém stadionu stávajícím?
- Výsledek: Místního referenda se zúčastnilo 44,50 % osob zapsaných v seznamech oprávněných osob. V místním referendu k uvedené otázce hlasovalo ANO 9 471 osob, což činí 88,03% oprávněných osob, které se referenda zúčastnili a 39,18% osob zapsaných v seznamech oprávněných osob. Celkový počet platných hlasů pro odpověď NE činil 1 042 osob.

Praha

- Souhlasíte s tím, aby celkové náklady na pořízení sídla Úřadu Městské části Praha 7 (včetně případných přidružených organizací nesouvisejících přímo s provozem Úřadu Městské části Praha 7) byly omezeny částkou 500 milionů korun včetně DPH a případných úroků?
- Výsledek: z celkového počtu 32 688 osob oprávněných hlasovat v místním referendu v Praze 7 se referenda o nové radnici zúčastnilo 14 540 občanů (44,5%). Ano–13349; Ne–632; Zdrželo se 203.

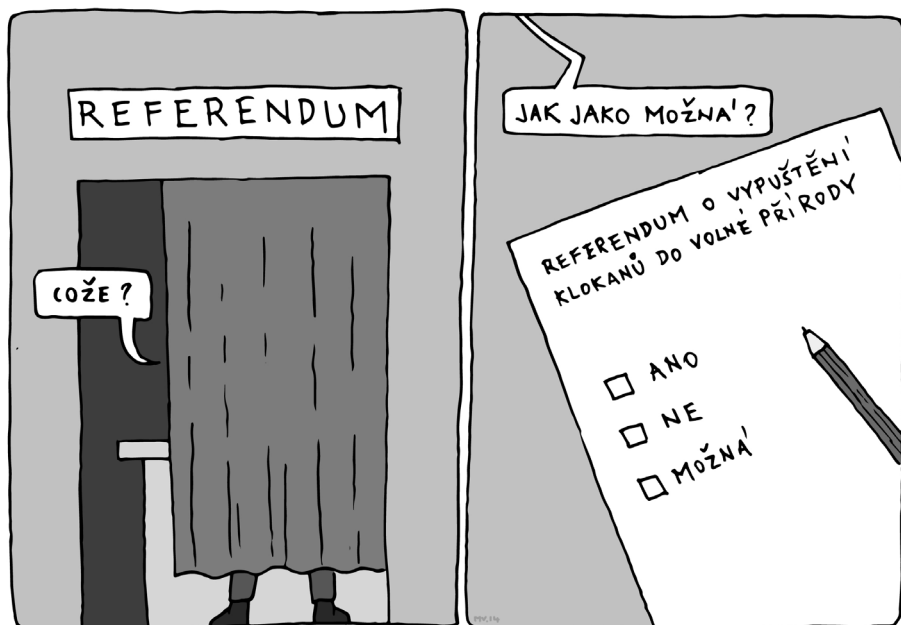
o otázky, které jsou z hlasování vyloučeny). Referendum se týká každé obce, města, statutárního města (může se konat také na území městské části nebo obvodu takového města), popř. v některých případech jen v části obce či města.

Místní referendum se koná na základě usnesení zastupitelstva, které zastupitelé schválí buď na základě návrhu přípravného výboru, nebo mohou o vyhlášení referenda rozhodnout sami, bez tohoto návrhu. Přípravný výbor musí tvořit minimálně tři občané, kteří jsou současně oprávněni volit v obecních volbách. Cílem přípravného výboru je zajistit dostatečný počet podpisů návrhu tak, aby mohl být předložen zastupitelstvu k hlasování. Po vyhlášení místního referenda probíhá hlasování.

Po skončení hlasování musí být zjištěny výsledky. To také probíhá jako u voleb. Výsledky se vyhláší zveřejněním na úřední desce po dobu 15 dnů. Navíc musí výsledky oznámit starosta (primátor). Výsledky hlasování jsou platné, pokud k urnám přišlo alespoň 35 % oprávněných osob. Rozhodnutí přijaté v referendu je pro obec závazné, pokud pro ně hlasovala nadpoloviční většina oprávněných osob, které se místního referenda zúčastnily. Současně to musí být alespoň 25 % všech oprávněných osob.

5.2.2 Praktická část – domácí úkol

Studenti se rozdělí do čtyř skupin. Každá se pokusí vyhledat informace o konání konkrétního místního referenda a o tom, jaký byl výsledek hlasování.

6. Územní samospráva–obce

6.1 List pro učitele

6.1.1 Cíl

Studenti jsou seznámeni se třemi základními možnostmi veřejnosti při podílení se na rozhodování o životním prostředí – peticemi, shromažďováním a sdružováním občanů. Studenti vědí, jak lze uplatňovat tato základní politická práva a znají rozdíl mezi nimi a chápou, k čemu jejich realizace směřuje. V rámci této lekce je použita metoda praktického nácviku. Studenti spolu s pedagogem sepiší petici na zvolené téma, po stanovenou dobu získávají podpisy pod tuto petici a následně ji zašlou příslušnému úřadu. Díky této aktivitě si osvojí vědomosti o náležitostech petice i způsobu komunikace se správními orgány a v neposlední řadě o tom, jak uplatňovat svoje politická práva.

6.1.2 Pomůcky

- Zákon o obcích č. 128/2000 Sb.
- Video ze zasedání zastupitelstva¹¹
- Program zasedání zastupitelstva¹²
- Zápis ze zasedání zastupitelstva¹³
- Vzor podnětu pro zastupitele¹⁴

6.1.3 Teoretická část

Česká republika se člení na územně samosprávné celky–obce a kraje, které jsou veřejno-právními korporacemi. Každá z nich má svoje občany, majetek a území a hospodáří podle vlastního rozpočtu. Právo územních celků – krajů a obcí – na samosprávu vyplývá přímo z Ústavy. Otázky územní samosprávy upravují zejm. zákon č. 128/200 Sb., o obcích (dále jen „zákon o obcích“) a zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, resp. zákon č. 131/200 Sb., o hlavním městě Praze.

Obce i kraje vykonávají jednak samostatnou a jednak přenesenou působnost. V rámci samostatné působnosti obce řeší svoje vlastní problémy – finanční otázky, rozvoj území obce, bydlení, sociální péče a podobně. Do samostatné působnosti může stát zasahovat jen tehdy, pokud to dovoluje zákon. Naopak přenesená působnost znamená výkon státní správy na místní úrovni – vykonává ji především obecní úřad, typicky jde o stavební úřady, matriční úřady, odbory ochrany životního prostředí.

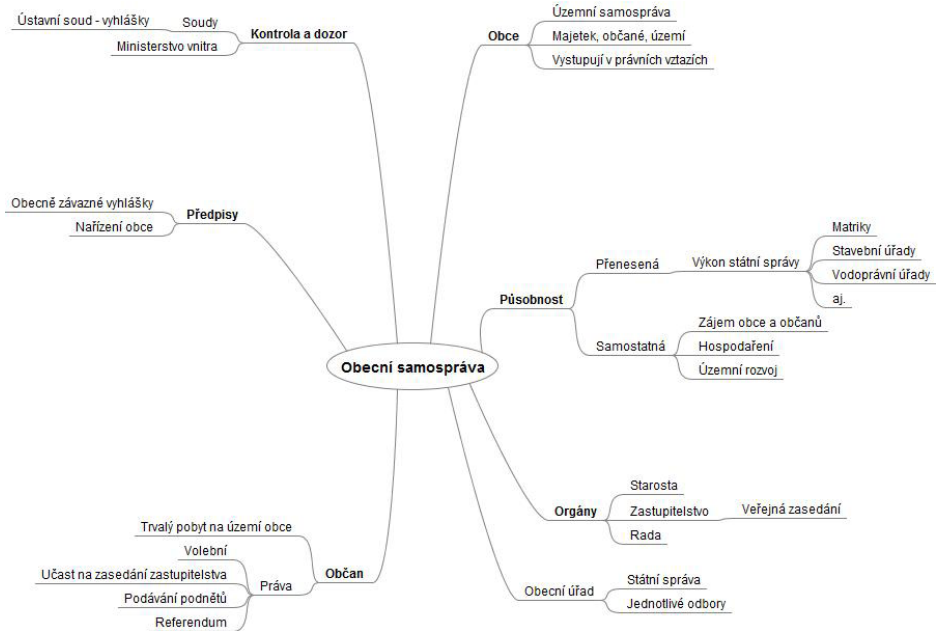
Hlavním orgánem obce, který vykonává samostatnou působnost, je zastupitelstvo. Jedná se o kolektivní orgán, který rozhoduje většinou a vzniká na základě obecních voleb. Jeho

11 Tato videa (záznamy) lze najít na webových stránkách některých obcí či měst. Zveřejňuje je kupř. Praha.

12 Program zasedání zastupitelstva lze najít na webových stránkách příslušné obce nebo města.

13 Zápis ze zasedání obce lze najít na webových stránkách obcí či měst.

14 Vzor u příloze.

úkolem je kupř. schvalovat rozpočet obce, rozhoduje o vyhlášení místního referenda, vydává obecně závazné vyhlášky nebo zřizuje a ruší obecní policii. Zasedání zastupitelstva se musí konat alespoň jednou za tři měsíce a je veřejné. Pozvánka na zasedání musí být zveřejněna na úřední desce alespoň sedm dní předem a každý se ho může účastnit, občané dané obce na něm pak mohou vystupovat a vyjadřovat se.

Obce mohou vydávat svoje vlastní předpisy, zejm. jde o obecně závazné vyhlášky, ale pouze v záležitostech, které spadají pod místní problematiku, místní záležitosti, které jsou v zájmu občanů a obce jako takové. Nikdy nemohou regulovat problémy mimo své území. Obecně závazné vyhlášky (stejně tak nařízení obce, tj. další druh právních předpisů obcí) musí být vyhlášeny vyvěšením na úřední desce a pak musí být přístupné na obecním úřadě. Za účelem kontroly vydávaných právních předpisů obcí (viz níže) musí být každá obecně závazná vyhláška zaslána po dni jejího vyhlášení Ministerstvu vnitra (nařízení obce se zasílá krajskému úřadu).

Vzhledem k tomu, že obec může výrazně ovlivňovat zejm. práva občanů nebo veřejné zájmy, je nezbytné, aby existoval fungující systém kontroly a dozoru. Ty probíhají na úrovni veřejné správy, a to dozor Ministerstva vnitra, pokud se jedná o otázky spadající do samostatné působnosti, a dozor krajských úřadů, pokud jde o působnost přenesenou.

Územní samosprávy podléhají také kontrole soudů (v případě obecně závazných vyhlášek ji vykonává Ústavní soud, v případě jiných usnesení a rozhodnutí v samostatné působnosti jde o obecný soud).

Právo občana vystupovat na zasedání zastupitelstva Příklad z praxe

Jednací řád Zastupitelstva Hlavního města Prahy umožňoval, aby se Pražané vyjadřovali během zasedání jen v písemné formě, možnost ústního vyjádření podmiňoval souhlasem zastupitelstva. Jednacím řádem se navíc inspirovaly i některé městské části, které právo občana vyjadřovat stanoviska v jednacích řádech omezovaly nebo dokonce i vylučovaly. Stávalo se proto, že připomínky občanů k projednávanému bodu byly přípustné jen za podmínky souhlasu zastupitelstva nebo až po vyčerpání programu.

Takový postup, kdy občan nemá možnost si pro vyjádření svého stanoviska na zasedání zastupitelstva svobodně zvolit ústní formu (a navíc je stanovisko podmíněno předchozím souhlasem zastupitelstva), je nepřípustný. Omezuje občana ve výkonu jeho práv. Takový stav je nezákonným zásahem do práv občana a porušením čl. 17 Listiny základních práv a svobod. Takové podmínky v jednacích řádech zastupitelstev také porušují zásadu veřejnosti zasedání zastupitelstva obce a oslabují vnější kontrolu veřejné správy.

Ministerstvo vnitra vyzvalo Hlavní město Prahu ke zjednání nápravy a Magistrát Prahy měl zkontrolovat městské části, aby se taková situace neopakovala.

- Zdroj: ČERNOHOUS, Pavel. Územní plán bude tvůj pán!: od územního plánování po stavební povolení—kdy a jak se účastnit [online]. Praha: Arnika, 2012, 83 s. [cit. 2014-05-02]. Příručka aktivního občana. ISBN 978-809-0468-504. Dostupné z: www.arnika.org

Úřední deska ve Velké Hleděsebi

Občanské sdružení z Velké Hleděsebi se obrátilo na ombudsmana, protože se domnívalo, že existují velké nedostatky v hospodaření obce a dokonce se setkávalo s nečinností při vyřizování svých podnětů nebo žádostí o informace. Dalším problémem byla úřední deska – umístěná uvnitř budovy obecního úřadu, a tudíž mnoho hodin denně nedostupná. Obec na úřední desce nezveřejňovala včas a řádně požadované informace (např. o příštím zasedání zastupitelstva). Ministerstvo vnitra provedlo kontrolu a využilo možnosti, které mu dává zákon o obcích, a dokonce se jeho pracovníci účastnili zasedání zastupitelstva, kde poskytl zastupitelům i úředníkům metodickou pomoc. Podle zjištění veřejného ochránce práv však nedošlo ani po dvou letech k nápravě nevyhovujícího stavu. Obec na úřední desce dokonce nezveřejnila výsledky této kontroly. Alespoň jedna věc se přece jen zlepšila: úřad nechal nainstalovat úřední desku před budovou, kde je volně přístupná.

- Zdroj: ČERNOHOUS, Pavel. Územní plán bude tvůj pán!: od územního plánování po stavební povolení—kdy a jak se účastnit [online]. Praha: Arnika, 2012, 83 s. [cit. 2014-05-02]. Příručka aktivního občana. ISBN 978-809-0468-504. Dostupné z: www.arnika.org

6.1.4 Praktická část – jak vést lekci

Délka trvání lekce: 45 minut

Úvodní část lekce

Na začátku lekce je možné použít aktivní hru s kruhem hula hoop. Studenti se spolu s pedagogem postaví do kruhu, chytanou se za ruce a snaží se bez toho, že by se pustili dostupně všichni provléct kruhem (5 minut).

Pracovní část lekce

- Stručný úvod do problematiky 5–10 minut. Je vhodné zmínit úspěšné petice.
- Práce ve skupinách 25 minut

Pedagog si připraví zápis z posledního zasedání zastupitelstva města (městské části) nebo obce, ve které má škola sídlo, včetně protokolu o hlasování. Je třeba mít připraven dostatečný počet kopií, v počtu nejméně jeden dokument do dvojice. Následně se studenty projdou jednotlivé body a zjistí, o čem se hlasovalo a jak hlasování dopadlo. Následně se podívají na program příštího zastupitelstva (pokud by zasedání zastupitelstva vycházelo časově nevhodně z hlediska času konání lekce, je možné použít předminulý zápis a minulý program).

Studenti jsou následně rozděleni do tří nebo čtyř skupin, ve kterých diskutují nad tím, co by podle jejich názoru měla obec vyřešit. Na tuto diskusi mají 5 – 10 minut času. Svoje závěry prezentují ostatním. Spolu s pedagogem sepiší podnět pro zastupitele, kde uvedou, které záležitosti by podle jejich názoru neměly pozornosti obce uniknout a které otázky by navrhovali k řešení.

Zpracovaný podnět předá vybraný student nebo pedagog zastupitelstvu obce, postačí srze e-mail s žádostí o sdělení, zda se mu zastupitelstvo bude věnovat.

Poznámka: tento podnět nebude podnětem ve smyslu zákona o obcích, neboť ten mohou podat pouze občané dané obce starší 18 let (pokud tedy studenti nesplňují tuto podmínku). Přesto je vhodné, aby studenti návrh pro zastupitelstvo obce formulovali a zastupitelstvu jej předali s uvedením, že se jedná o podnět od studentů.

6.2 List pro studenty

6.2.1 Teoretická část

Česká republika se člení na územně samosprávné celky—obce a kraje, které jsou veřejnoprávními korporacemi. Každá z nich má svoje občany, majetek a území a hospodaří podle vlastního rozpočtu.

Obce i kraje vykonávají jednak samostatnou a jednak přenesenou působnost. V rámci samostatné působnosti obce řeší svoje vlastní problémy – finanční otázky, rozvoj území obce, bydlení, sociální péče a podobně. Naopak přenesená působnost znamená výkon státní správy na místní úrovni – vykonává ji především obecní úřad, typicky jde o stavební úřady, matriční úřady, odbory ochrany životního prostředí.

Hlavním orgánem obce (kraje), který vykonává samostatnou působnost, je zastupitelstvo. Jedná se o kolektivní orgán, který rozhoduje většinou a vzniká na základě obecních voleb.

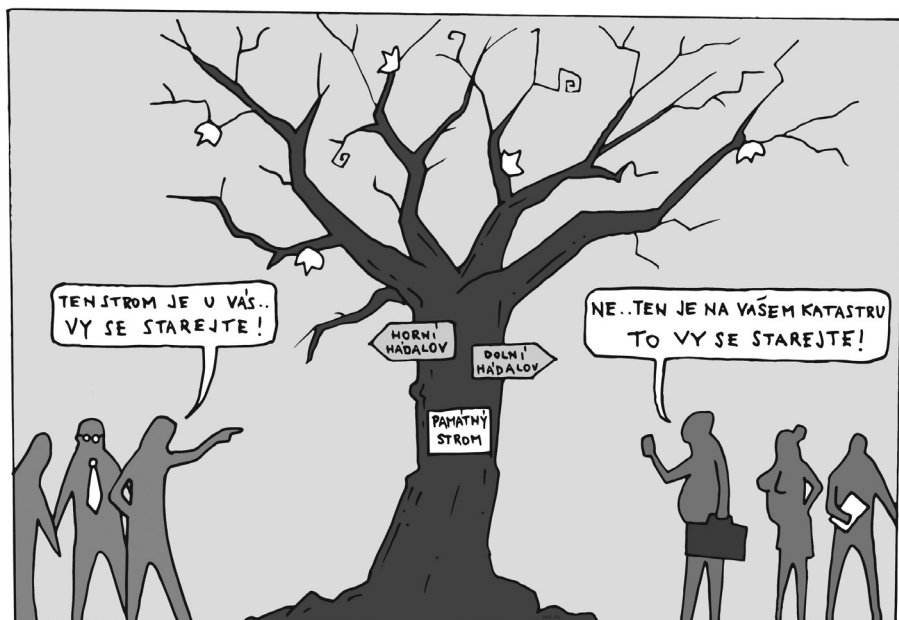
Jeho úkolem je kupř. schvalovat rozpočet obce, rozhoduje o vyhlášení místního referenda, vydává obecně závazné vyhlášky nebo zřizuje a ruší obecní policii. Zasedání zastupitelstva se musí konat alespoň jednou za tři měsíce a je veřejné. Každý se ho může účastnit, občané dané obce na něm pak mohou vystupovat a vyjadřovat se.

Obce (kraje) mohou vydávat svoje vlastní předpisy, zejm. jde o obecně závazné vyhlášky, ale pouze v záležitostech, které spadají pod místní problematiku. Vzhledem k tomu, že obec může výrazně ovlivňovat zejm. práva občanů nebo veřejné zájmy, je nezbytné, aby existoval fungující systém kontroly a dozoru.

6.2.2 Praktická část – domácí úkol

Studenti se rozdělí do čtyř skupin a každá z nich projde úřední desku obce, ve které se škola nachází. Každá skupina vybere tři dokumenty, které byly na úřední desce vyvěšeny, a popíše stručně jejich obsah.

Každá skupina se pokusí zjistit, kdy se bude konat příští zasedání zastupitelstva v dané obci. Na příští vyučovací hodině vybraní studenti sdělí svoje poznatky.

7. Soudnictví

7.1 List pro učitele

7.1.1 Cíl

Studenti jsou seznámeni se soustavou soudů a chápou základy fungování soudní moci zejm. ve vztahu k ochraně životního prostředí. Studenti znají v hlavních obrysech průběh soudního jednání. V rámci této lekce se studenti seznámí s reálným průběhem soudního jednání. Studenti spolu s pedagogem navštíví vybrané jednání okresního (městského, obvodního) soudu. Díky této aktivitě si osvojí vědomosti o průběhu soudního jednání. Pokud to bude možné, je vhodné domluvit s konkrétním soudcem návštěvu soudu spojenou s kratší diskusí se studenty.

7.1.2 Pomůcky

- žádné

7.1.3 Teoretická část

Před nezávislým soudem může každý hájit svá práva. Proto je právě soudnictví tolik významnou zárukou zákonnosti fungování veřejné správy. V České republice je vybudována soustava obecných soudů, kterou tvoří:

1. Nejvyšší soud (Brno)
2. Nejvyšší správní soud (Brno)
3. Vrchní soudy (Praha a Olomouc)
4. Krajské soudy
5. Okresní soudy

Tyto soudy rozhodují ve věcech:

- Občanského a obchodního práva (z hlediska ochrany životního prostředí mohou být podstatné především tzv. sousedské spory)
- Správního práva (soudní přezkum správních aktů, zejm. nejruznějších správních rozhodnutí, úkolem těchto soudů je také ochrana před nečinností správních orgánů)
- Trestního práva¹⁵ (úkolem těchto soudů je rozhodování o vině a trestu, v oblasti životního prostředí pak o trestných činech proti životnímu prostředí).

Vedle nich existuje ještě Ústavní soud, který je soudním orgánem ochrany ústavnosti, to znamená, že má chránit ústavnost, základní práva a svobody vyplývající z Ústavy, Listiny základních práv a svobod a jiných ústavních zákonů a garantovat ústavní charakter výkonu státní moci. Kromě toho rozhoduje v některých věcech týkajících se volebního práva a posuzování souladu mezinárodních smluv s Ústavou před jejich ratifikací.

15 Jaké jsou limity soudní ochrany v Čechách? Sborník z mezinárodní konference: [Praha 22. 5. 2008] [online]. Editor Petra Humlíčková. Praha: Zelený kruh, 2008, 34 s.[cit. 2014-01-14]. ISBN 978-80-903968-2-1. Dostupné z: www.zelenykruh.cz.

Jednání před soudem upravují tzv. procesní předpisy. Upravují např. náležitosti podání, lhůty, postavení účastníků, otázky dokazování, rozhodování, opravných prostředků, apod.¹⁶

Vedle české soudní soustavy existují také soudy na úrovni Evropské unie. Na úrovni Evropské unie existují dva soudní orgány, a to:

- Tribunál, jehož úkolem je mj. rozhodovat o přímých žalobách podaných fyzickými nebo právníckými osobami proti nejrůznějším aktům orgánů, institucí a jiných subjektů Evropské unie (musí se přímo dotýkat té které osoby). Dále tribunál rozhoduje o žalobách podaných členskými státy proti Komisi nebo Radě ohledně aktů přijatých v oblasti státních podpor nebo kupř. ochranných obchodních opatření. Proti rozhodnutím Tribunálu lze ve lhůtě dvou měsíců podat k Soudnímu dvoru kasační opravný prostředek, omezený na otázky práva.¹⁷
- Soudní dvůr Evropské unie, jehož úkolem je provádět výklad právních předpisů Evropské unie tak, aby fungovalo jejich jednotné uplatňování ve všech státech unie.

16 Předpisy:

- trestní řízení (upraveno trestním řádem – zákon č. 141/1961 Sb.),
- občanskoprávní řízení (upraveno občanským soudním řádem – zákon č. 99/1963 Sb.),
- správní řízení (upraveno správním řádem – zákon č. 500/2004 Sb., a soudním řádem správním – zákon č. 150/2002 Sb.).

17 Viz EVROPSKÁ UNIE. Curia [online]. [cit. 2014-02-05]. Dostupné z: http://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/

Dále musí řešit spory mezi vládami jednotlivých členských států EU a orgány EU. Na Soudní dvůr se mohou obrátit i jednotlivci, podniky nebo organizace, pokud se domnívají, že některý z orgánů EU porušil jejich práva.¹⁸

7.1.4 Praktická část – jak vést lekci

Praktickou částí tohoto semináře je návštěva soudního jednání. Je zapotřebí buď domluvit konkrétní jednání s konkrétním soudcem, nebo zjistit, kdy se koná jednání na příslušném soudě. Na soudní jednání je možné přijít i bez předchozí domluvy, ale tuto variantu (zejm. vzhledem k počtu studentů) nedoporučujeme.

7.2 List pro studenty

7.2.1 Teoretická část

Před nezávislým soudem může každý hájit svá práva. Proto je právě soudnictví tolik významnou zárukou zákonnosti fungování veřejné správy. V České republice je vybudována soustava obecných soudů, kterou tvoří:

1. Nejvyšší soud (Brno)
2. Nejvyšší správní soud (Brno)
3. Vrchní soudy (Praha a Olomouc)
4. Krajské soudy
5. Okresní soudy

Tyto soudy rozhodují ve věcech:

- Občanského a obchodního práva (z hlediska ochrany životního prostředí mohou být podstatné především tzv. sousedské spory)
- Správního práva (soudní přezkum správních aktů, zejm. nejvýznamnějších správních rozhodnutí, úkolem těchto soudů je také ochrana před nečinností správních orgánů)
- Trestního práva (úkolem těchto soudů je rozhodování o vině a trestu, v oblasti životního prostředí pak o trestných činech proti životnímu prostředí).

Vedle nich existuje ještě Ústavní soud, který je soudním orgánem ochrany ústavnosti, to znamená, že má chránit ústavnost, základní práva a svobody vyplývající z Ústavy, Listiny základních práv a svobod a jiných ústavních zákonů a garantovat ústavní charakter výkonu státní moci.

Vedle české soudní soustavy je nezbytné popsat také evropské soudy, které mohou rozhodovat některé otázky související s právem životního prostředí. Půjde především o Evropský soud pro lidská práva se sídlem ve Štrasburku, který byl zřízen roku 1959 k projednávání porušení Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Na úrovni Evropské unie existují dva soudní orgány, a to Tribunál a Soudní dvůr Evropské unie.

18 Soudní dvůr Evropské unie. EVROPSKÁ UNIE. *Europa* [online]. [cit. 2014-02-05]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/court-justice/index_cs.htm

7.2.2 Praktická část – domácí úkol

Studenti si prostudují vybrané rozhodnutí krajského soudu, Nejvyššího správního soudu a příp. také Ústavního soudu, které se bude týkat kontroly veřejné správy. Studenti nemusejí rozhodnutí studovat nebo podrobně o nich referovat, důležitým aspektem je seznámení se s formou a základními náležitostmi soudního rozhodnutí. Na navazující výukové hodině pedagog se studenty vede krátkou diskusi o pocitech z nastudovaných soudních rozhodnutí. Zaměřit se může zejm. na otázku složitosti struktury a obsahu soudního rozhodnutí pro laiky.

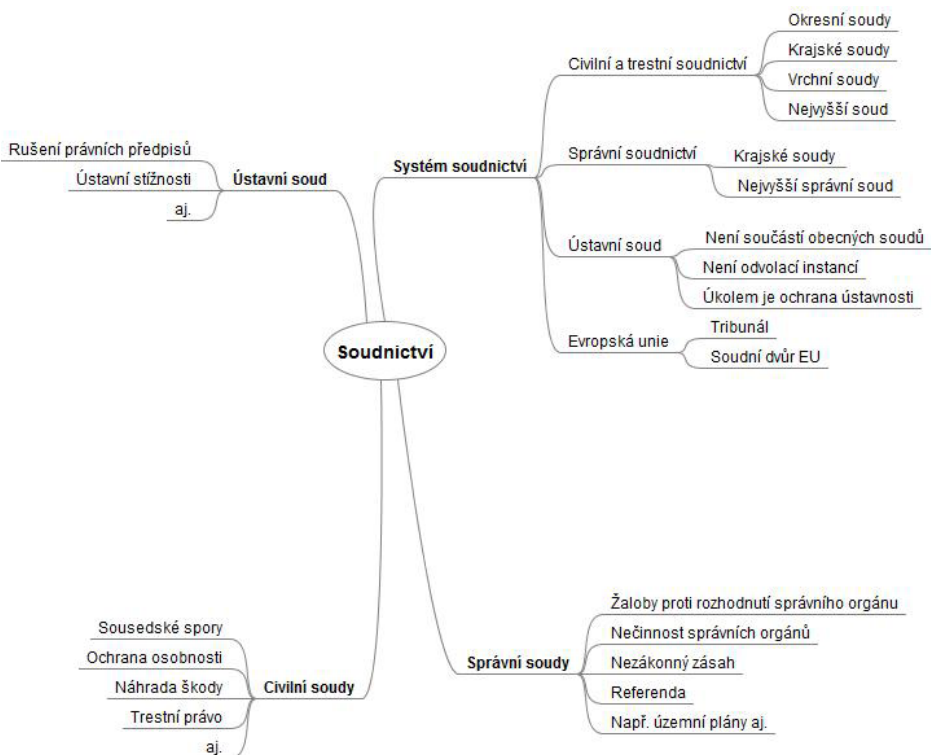
Pedagog může sám vybrat vhodná rozhodnutí. Vhodná rozhodnutí je možno vyhledat v online databázi Nejvyššího správního soudu a Ústavního soudu.

Tip: Neveřejná zasedání v obci Roudnice nad Labem

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 30. 5. 2006, sp. zn. 15 Ca145/2005-28

Rozsudek nejvyššího správního soudu ze dne 8. 8. 2007 sp. zn. 3 Aps 5/2006

Usnesení Ústavního soudu I.ÚS 2819/07 ze dne 15. 7. 2008

8. Použité prameny

- MATŮŠKOVÁ, Štěpánka. Přilnul jsem k tomu místu: Rozhovor s Erazimem Kohákem. Aperia [online]. 2007, č. 2, s. 6-12 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: www.aperio.cz
- ZAHUMENSKÁ, Vendula, Jana KRAVČÍKOVÁ, Jana VITNEROVÁ a Martin SKALSKÝ. Občané sobě: Příběhy lidí, kteří se zapojili do rozhodování o životním prostředí a pomohli svému městu či obci [online]. 2012 [cit. 2013-05-27]. ISBN 978-80-87417-06-5. Dostupné z: www.zelenykruh.cz
- Jaké jsou limity soudní ochrany v Čechách? Sborník z mezinárodní konference: [Praha 22. 5. 2008] [online]. Editor Petra Humlíčková. Praha: Zelený kruh, 2008, 34 s. [cit. 2014-01-14]. ISBN 978-80-903968-2-1. Dostupné z: www.zelenykruh.cz.
- EVROPSKÁ UNIE. Curia [online]. [cit. 2014-02-05]. Dostupné z: http://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/
- Soudní dvůr Evropské unie. EVROPSKÁ UNIE. Europa [online]. [cit. 2014-02-05]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/court-justice/index_cs.htm
- Účast veřejnosti. ARNIKA. Arnika [online]. 2012 [cit. 2014-05-02]. Dostupné z: <http://arnika.org/video-ucast-verejnosti>
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 25. 11. 2013].
- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 25. 11. 2013].

9. Přílohy

9.1 Příloha č. 1: Žádosti o informace

9.1.1 Žádost o informace o životním prostředí

Žádost o informace podle zákona č. 123/1998 Sb., o kácení dřevin, k němuž bylo vydáno povolení¹⁹

Městský úřad v Děčíně
Odbor životního prostředí
28. října 1155/2, 405 01 Děčín 1

Děčín 23. 5. 2013

Žádost o zpřístupnění informací dle zákona č. 123/1998 Sb. – kácení stromů na Starém městě

Na moji telefonickou žádost o informace mi dne 22. 5. 2013 nebylo Ing. Nesvobodovou odpovězeno, tudíž podávám tuto písemnou žádost ve smyslu § 3 zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, v platném znění (dále jen „zákon č. 123/1998 Sb.“).

Žádám o zpřístupnění informací ve věci **kácení dřevin v Děčíně na Starém městě na pozemku za firmou Rabat u železniční trati ČD**, konkrétně:

- **žádost o povolení ke kácení dřevin ve smyslu § 8 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění (dále jen „zákon o ochraně přírody a krajiny“),**
- **rozhodnutí Městského úřadu v Děčíně, odboru životního prostředí ve věci povolení kácení dřevin,**

Žádáme o zpřístupnění těchto informací přímo (§ 5 odst. 2 zákona č. 123/1998 Sb.) a v písemné formě (jako fotokopie—§ 6 odst. 1) zasláním na níže uvedenou adresu.

Předem děkuji za poskytnutí informací v zákonném termínu.

.....
Vendula Zahumenská
Opletalova 36 Brno 623 00
datum narození 28. 10. 1982

¹⁹ Upraveno podle vzoru žádosti o informace Arnika

9.1.2 Obecná žádost o informace

Žádost o informace podle zákona č. 106/1999 Sb., obsažené částečně ve spisu správního řízení²⁰

Městský úřad Lomnice nad Popelkou
Stavební úřad
Husovo nám. 6 512 51 Lomnice nad Popelkou

Praha 1. 8. 2013

Žádost o poskytnutí informací ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, v platném znění – motokrosová trat' Rváčov

Na základě výše uvedeného zákona Vás žádáme o poskytnutí informací ve věci **motokrosových tratí, provozované v obci Veselá u Semil, lokalitě Rváčov**, konkrétně:

- sdělení, jaké kroky Váš úřad podnikl k vyřešení daného problému od 9. 3. 2005, kdy vyloučil naše občanské sdružení ze správního řízení o odstranění terénních úprav,
- kopie rozhodnutí ve věci odstranění terénních úprav (řízené vedené pod č.j.: S/2004/311/Tš),
- informací o případných dalších správních řízeních a dalších postupech Vašeho úřadu, včetně kopií všech příslušných rozhodnutí, vyjádření a dalších listinných podkladů,
- případně všech dalších relevantních informací v dané věci.

Pokud byly některé z námi požadovaných informací v minulosti zveřejněny, trváme ve smyslu § 6 odst. 2 zákona č. 106/1999 Sb. na jejich **přímém poskytnutí**.

Požadované informace nám, prosím, sdělte **elektronickou poštou**, případně písemně, na níže uvedenou adresu, v režimu zákona č. 106/1999 Sb. (**nepožadujeme nahlížení do spisu** v režimu § 38 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, v pl. znění).

Předem děkujeme za poskytnutí informací v zákonném termínu.

S pozdravem,

.....
Vendula Zahumenská
Opletalova 36 Brno 623 00
datum narození 28. 10. 1982

²⁰ Upraveno podle vzoru žádosti o informace Arnika

9.2 Příloha č. 2: Petice

Prezidentu ČR, Parlamentu ČR, ministru pro místní rozvoj, ministru životního prostředí primátorovi, Magistrátu statutárního města Ostravy, starostovi a zastupitelstvu, Úřadu městského obvodu Poruba

Petice za záchranu stromů a kvalitního prostředí v Ostravě-Porubě²¹

Samotný název ostravské Poruby souvisí s kácením – rubáním stromů a vznikem „porubů“. Na zachování zelených ploch a budování parků však bylo pamatováno ve všech etapách výstavby města. Poruba je tak dnes v tomto ohledu srovnatelná s lázeňskými městy, kterým se podobá i tím, že zůstala ušetřena těžkého průmyslu a znečištění ovzduší. K současné Porubě neodmyslitelně patří prostorná náměstí s parkovou úpravou, zelené dvory a ulice lemované alejemi stromů. Kontrastuje tak s ostatními ostravskými sídlišti, kde je zeleně poskrovnu, a je vyhledávanou městskou čtvrtí.

V loňském roce vzniknul záměr na „Estetizaci, humanizaci a regeneraci zeleně“, který má stát cca 60 miliónů korun. V patnácti lokalitách Poruby má být v následujících měsících vykácena třetina až polovina stromů a prakticky všechny keře, vysazeny nové zcela mladé dřeviny a umístěny lavičky, v parcích zřízena nová hřiště, pískoviště apod. Projekt vzbuzuje oprávněné obavy. Považujeme jej za špatný ze tří důvodů:

- 1. Posudky Agentury ochrany přírody a krajiny a České inspekce životního prostředí dokládají, že rozsáhlé kácení stromů je zbytečné.** Nové dřeviny nemohou nahradit vzrostlé stromy. Zelená část Ostravy se vlivem necitlivých zásahů může na desítky let proměnit v obyčejné, v létě nesnesitelně rozpálené sídliště.
- 2. Obec není schopna zajistit údržbu ani stávajících hřišť,** přitom chce draze zřizovat nová. Vzhledem k řadě aktuálních problémů je kácení zdravých stromů za 60 miliónů plýváním obecními penězi.
- 3. Záměr nebyl projednán s občany, informace jsou neúplné a těžko dostupné.** Existuje podezření, že kácení slouží jen podnikatelským záměrům zainteresovaných firem. Začátkem roku 2002 vyměřil Úřad pro ochranu hospodářské soutěže porubské radnici za zakázky na regeneraci zeleně pokutu 200 tisíc korun.

Žádáme představitele Magistrátu města Ostravy a Úřadu městského obvodu Poruba, aby:

- **předložili záměr „Estetizace, humanizace a rekonstrukce zeleně“ i jednotlivé dílčí projekty k odborné i občanské diskusi a zajistili veřejné projednání tohoto záměru**
- **řešili regeneraci městské zeleně tak, aby nebyly káceny zdravé stromy a bylo hospodárně nakládáno s obecními prostředky**

21 Upraveno podle vzoru žádosti o informace Arnika

9.3 Příloha č. 3: Místní referendum

Úřad městské části Praha–Ďáblice

Květnová 553/52

182 00 Praha 8–Ďáblice

V Ďáblicích dne 5. června 2010

Návrh na vypsání referenda²²

V souladu se zákonem č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, v platném znění (dále jen „zákon o místním referendu“) žádáme o předložení našeho návrhu na vypsání referenda (viz níže) zastupitelstvu městské části Praha – Ďáblice.

- **Místo konání referenda:**

Územní obvod městské části Praha – Ďáblice.

- **Odůvodnění návrhu:**

Negativní vlivy pramenící z provozování skládky odpadů na území Prahy – Ďáblic (zařízení „Skládky odpadů S-OO3 Ďáblice“ provozované společností .A.S.A., spol. s r.o.) jsou natolik závažné (prašnost, doprava, výskyt nebezpečných a jedovatých látek a další zdravotní rizika, chybějící monitorování ovzduší atd.), že o dalším prodloužení skládkování na tomto zařízení a o otevření či provozu dalších skládek odpadů v této městské části musejí rozhodnout jeho občané přímo.

V současnosti probíhající povolování rozšíření skládky v Ďáblicích o 26. sekci II. etapy skládky bylo od začátku podmíněno tím, že se jedná o definitivně poslední sekci, po jejímž zaplnění bude následovat rekultivace celé skládky do roku 2014. Ještě další rozšíření skládky je v rozporu se schváleným Plánem odpadového hospodářství Hl. m. Prahy, který ukládá vytipování náhradní lokality pro ukládání komunálního odpadu na území Středočeského kraje do roku 2012.

Rozšíření skládky Ďáblice o III. etapu se jeví z hlediska odpadového hospodářství v hlavním městě jako nevhodné. Skládkování je vedle spalování nejhorší možný způsob likvidace odpadu, který představuje značnou zátěž pro životní prostředí. V dnešní době se v různých zemích světa prosazují moderní přístupy, jako je např. koncept „zero waste“ – „nulového odpadu“, podpora maximální míry recyklace apod. V tomto světle není zřejmé, proč má jít Praha cestou rozšiřování komunální skládky.

- **Znění otázky navržené k rozhodnutí v místním referendu:**

„Souhlasíte s rozšiřováním skládek a skládkováním odpadů na území městské části Praha – Ďáblice a sousedících městských částí po roce 2012?“

²² Upraveno podle vzoru žádosti o informace Arnika

- **Návrh termínu konání referenda:**

Ve stejnou dobu, která bude stanovena pro volby do zastupitelstev obcí (včetně zastupitelstva městské části Praha – Ďáblice), které se uskuteční v roce 2010 (předpokládaný termín 22.–23. října 2010). Pokud by se volby do zastupitelstev obcí neuskutečnily v roce 2010, navrhuje se datum konání místního referenda na 22. října 2010.

- **Odhad nákladů spojených s provedením místního referenda a realizací rozhodnutí přijatého v místním referendu a způsob jejich úhrady z rozpočtu obce:**

Podle § 51 odst. 1 zákona o místním referendu hradí obec (kterou se rozumí i městská část hlavního města Prahy) ze svého rozpočtu výdaje spojené s konáním místního referenda a s vybavením hlasovací místnosti pro okrskové komise. Jelikož přípravný výbor žádá o vypsání termínu místního referenda na příslušné 2 dny (října) roku 2010 současně s volbami do zastupitelstev obcí, budou náklady pouze na zhotovení dalších (druhých, barevně jinak označených volebních lístků) a na výdaje za případné navýšení pracovní doby úředníků a členů příslušných komisí pro hlasování v místním referendu. Přípravný výbor je ochoten zajistit a delegovat své vlastní zástupce v okrskových komisích na své vlastní náklady v souladu s § 9 odst. 2 písm. b) a § 21 odst. 3 zákona o místním referendu. Výše uvedené náklady odhadujeme na zhruba 10.000 – 15.000 Kč. Úhrada by měla být provedena z rozpočtu městské části Praha – Ďáblice, z části A. neinvestičních výdajů, kapitoly 9. vnitřní správa a samospráva.

Pokud jde o náklady na realizaci rozhodnutí, ty nevzniknou v případě záporné odpovědi na otázku navrženou pro rozhodnutí v místním referendu, protože se zachovává status quo. Respektive není třeba vynakládat v tomto případě další náklady navíc, než ty, které by obec sama vynaložila v rámci připomínkování procesu územního plánování. V případě kladné odpovědi na otázku v referendu, by šlo jednak o vynaložení standardních nákladů městské části na připomínkování územněplánovacích dokumentů, které by byly vynaloženy i bez tohoto výsledku referenda. Další náklady na případné další odborné podklady, posudky, informační materiály, právní rozbor, podání apod., které by byly vynaloženy nad rámec běžných či obvyklých aktivit v územním plánování, odhadujeme na cca 50 – 200 tisíc Kč.

Úhrada by měla být provedena z rozpočtu městské části Praha – Ďáblice, z části A. neinvestičních výdajů, kapitoly 9. vnitřní správa a samospráva, podkapitoly vnitřní správa.

- **Složení přípravného výboru:**

Martin Skalský, datum narození 15. 5. 1965, trvalý pobyt Šenovská 6, 182 00 Praha 8 – Ďáblice

Ing. Jakub Esterka, datum narození 5. 5. 1961, trvalý pobyt Čenkovská 3, 182 00 Praha 8 – Ďáblice

Mgr. Lukáš Matějka, datum narození 15. 11. 1951, trvalý pobyt Legionářů 8, 182 00 Praha 8–Ďáblice

• **Zmocněnec z členů přípravného výboru:**

Mgr. Lukáš Matějka, datum narození 15. 11. 1951, trvalý pobyt Legionářů 8, 182 00 Praha 8 – Ďáblice

• **Příloha:**

..... podpisových archů

• **Podpisy členů přípravného výboru:**

Martin Skalský

Ing. Jakub Esterka

Mgr. Lukáš Matějka

.....

Přílohy dle textu

Příloha návrhu na vyhlášení místního referenda v městské části Praha–Ďáblice ve věci rozšíření skládkování odpadů

Podpisový arch č.:

Upozornění:

Ten, kdo podepíše vícekrát tentýž návrh na konání místního referenda nebo kdo podepíše podpisovou listinu, ač nemá právo volit do zastupitelstva městské části (není trvale hlášen v městské části Praha-Ďáblice), nebo uvede nepravdivé údaje, dopouští se přestupku, za který mu může být uložena pokuta do výše 3.000,- Kč.

Podporuji konání místního referenda v územním obvodu městské části Praha – Ďáblice o této otázce:

„Souhlasíte s tím, aby zastupitelstvo městské části Praha – Ďáblice podniklo veškeré kroky ke schválení příslušných územně plánovacích dokumentací v takové podobě, která neumožní skládkování odpadů na území městské části Praha – Ďáblice a sousedících městských částí po roce 2012?“

Por.č.	Jméno a příjmení	Adresa trvalého pobytu v Praze–Ďáblicích	Datum narození	Podpis
1.				
2.				
3.				
4.				

Přípravný výbor: Martin Skalský, Šenovská 6, 182 00 Praha 8 – Ďáblice, Ing. Jakub Esterka, Čenkovská 3, 182 00 Praha 8 – Ďáblice, Mgr. Lukáš Matějka, Legionářů 8, 182 00 Praha 8–Ďáblice

9.4 Příloha č. 4: Podnět zastupitelům

Žádost o projednání úprav územního plánu Zastupitelstvem hl. m. Prahy

My, občané Prahy, požadujeme, aby Zastupitelstvo hl. m. Prahy projednalo tento bod programu jednání zastupitelstva:

Řešení nelegální praxe schvalování úprav územního plánu: hl. m. Praha musí učinit všechny nezbytné kroky k tomu, aby dosud schválené úpravy územního plánu byly v co nejkratší době podrobeny přezkumnému řízení a pokud dojde k jejich zrušení, aby případná navazující změna územního plánu proběhla v souladu se stavebním zákonem ve všech požadovaných fázích a za účasti veřejnosti. Do doby dotčených zrušení úprav územního plánu o nich nelze znovu rozhodovat a nebudou předkládány Zastupitelstvu k opětovnému schválení.

Odůvodnění:

Rada hl. m. Prahy schválila na svém jednání dne 8. 4. 2014 tisk č. R- 12942 jako usnesení č. Primátor hl. m. Prahy Tomáš Hudeček na základě tohoto usnesení předložil zastupitelům jako bod jednání návrh na pořízení návrhu úprav územního plánu. Je zřejmé, že tento postup opět porušuje stavební zákon, neboť má být vynechána fáze zadání změny (úpravy) územního plánu s odůvodněním, že „v zadání změny (úpravy) se řeší pouze rozsah, který je už stanoven v rámci úprav vydaných Magistrátem hl. m. Prahy.“ Zadání, které by mělo být řádně přijato postupem určeným stavebním zákonem nelze nahrazovat tímto poofiderním způsobem, který navíc opět brání veřejnosti se vyjádřit včas, když jsou ještě možnosti otevřeny. Způsob, kterým hodlá Magistrát úpravy legalizovat, tj. pouhým převedením úprav schválených Magistrátem na tytéž úpravy schválené Zastupitelstvem, připomíná více než co jiného snahu o vyřazení veřejnosti a především dotčených vlastníků z diskuse a urychlené schválení již jednou pořízených úprav ve prospěch developerů. Je však zřejmé, že i nově „schválené“ úpravy (změny) budou opět zatíženy výraznou procesní vadou.

Jakákoli legalizace nezákonných úprav povede jen k dalším nejasnostem, nedorozuměním a bude důvodem pro další soudní žaloby. Není povinností zastupitelů schvalovat všechny podněty nebo snad návrhy zadání, které jsou zastupitelstvu předloženy. Naopak je povinností zastupitelů vykonávat funkci zastupitele vždy v souladu se zákonem a v zájmu Prahy a především jejích občanů.

Žádáme Vás proto, abyste nepodporovali další nelegální snahy o schválení několik desítek až stovek nepromyšlených úprav územního plánu. Naopak Vám navrhujeme, abyste podpořili jejich zrušení a následné schválení jen s dodržením všech pravidel demokratického právního státu.

Seznam občanů Prahy starších 18 let, kteří souhlasí s daným podnětem:

Jméno a příjmení	Bydliště	Podpis

Publikace vznikla jako výstup projektu
Dlouhodobé partnerství výzkumu, praxe a výuky práva
(CZ.1.07/2.4.00/17.0044)
financovaného v rámci Operačního programu
Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

<http://partnerstvi.law.muni.cz>

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VÝZNAM ÚČASTI VEŘEJNOSTI PŘI OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Mgr. Vendula Zahumenská, Ph.D.

Ilustrace: Klára Prokopová a Michal Vágner

Vydala Masarykova univerzita roku 2014
Spisy Právnické fakulty MU č. 478

Ediční rada: J. Kotásek (předseda), J. Bejček, V. Kratochvíl,
N. Rozehnalová, P. Mrkývka, J. Hurdík, R. Polčák, J. Šabata

Tisk: Tiskárna Knopp, s.r.o., Kubelíkova 1224/42, 130 00 Praha 3
1. vydání, 2014

ISBN 978-80-210-6948-0

Publikace vznikla jako výstup projektu Dlouhodobé partnerství výzkumu, praxe a výuky práva (reg. č. CZ.1.07/2.4.00/17.0044) financovaného v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

muni
PRESS

ISBN 978-80-210-6948-0

9 788021 069480